

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลหนองเม็ก
อำเภอนาเชือก

พ.ศ. ๒๕๖๖ - พ.ศ. ๒๕๗๐

ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้น โดยการเก็บและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาเพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานการศึกษา และวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ปัญหาต่างๆ โดยการจัดเวทีชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสรุปปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และวางแผนการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการเกษตรของอำเภอนาเชือก เอกสารเล่มนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐาน มีข้อมูลบางส่วนจะใช้ได้อย่างถูกต้อง ขึ้นอยู่กับผู้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอง บางข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรพิจารณาให้เข้าใจชัดเจน ก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณทุกส่วนราชการ และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก ผู้นำหมู่บ้าน กำนันผู้ใหญ่บ้าน อบต.ทุกตำบล ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอลเล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

นายอภิชาติ เสงศิริไพศาล
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
สารบัญตาราง	
สารบัญรูป	
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๓
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๕
๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๖
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๖
๓. สภาพภูมิอากาศ	
๓.๑ ภูมิอากาศ	๑๐
๓.๒ ฤดูกาล	๑๐
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๑๑
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๑๑
๔ เส้นทางคมนาคม	
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๒
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ	๑๒
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๒
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน)	๑๔
๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๕
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๗
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๑๗
๖.๔ การศึกษา	๑๘
๖.๕ การสาธารณสุข	๑๙
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๐
๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๒๕
๘ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอนาเชือก	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๙
๑.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่	๒๙
๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๗
๒. การจัดทำ TOWS Matrix	๔๘
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอนาเชือก	
๑. แนวทางการพัฒนา	
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๕๐
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๕๑
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๕๔
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์	๕๘

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองเม็ก	๔
ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน ตำบลหนองเม็ก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๕	๑๑
ตารางที่ ๓ ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี ตำบลนาเชือก ปี ๒๕๖๕	๑๕
ตารางที่ ๔ ข้อมูลการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตำบลนาเชือก ปี ๒๕๖๔	๑๕
ตารางที่ ๕ ข้อมูลการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔	๑๖
ตารางที่ ๖ ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔	๑๖
ตารางที่ ๗ ข้อมูลการปลูกอ้อยอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔	๑๖
ตารางที่ ๘ ข้อมูลการปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอนาเชือก ๒๕๖๔	๑๖
ตารางที่ ๙ ข้อมูลการปลูกยางพาราอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔	๑๗
ตารางที่ ๑๐ แสดงสมมติฐานและตารางประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔	๑๘
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลประชากรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๑๙
ตารางที่ ๑๒ แสดงกลุ่มสถาบันเกษตรกร ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๓
ตารางที่ ๑๓ สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๖
ตารางที่ ๑๔ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๑ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
ตารางที่ ๑๕ จำนวนหมู่บ้านและประชากร ๑๘ หมู่บ้าน ประกอบด้วย	๒๘
ตารางที่ ๑๖ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๙
ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๐
ตารางที่ ๑๘ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ตารางที่ ๑๙ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์อำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
ตารางที่ ๒๑ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๒๕ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาเชือก	๓๕
ตารางที่ ๒๖ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ตารางที่ ๒๗ แสดงทรัพยากรดินอำเภอนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๗
ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนาเชือก	๓๗
ตารางที่ ๒๙ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๔ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๐
ตารางที่ ๓๐ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๒
ตารางที่ ๓๑ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๔ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๔
ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๔ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)	๔๕
ตารางที่ ๓๓ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๗
ตารางที่ ๓๔ หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis	๔๘
ตารางที่ ๓๕ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๕๕
ตารางที่ ๓๖ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (ต่อ)	๕๖

สารบัญภาพ

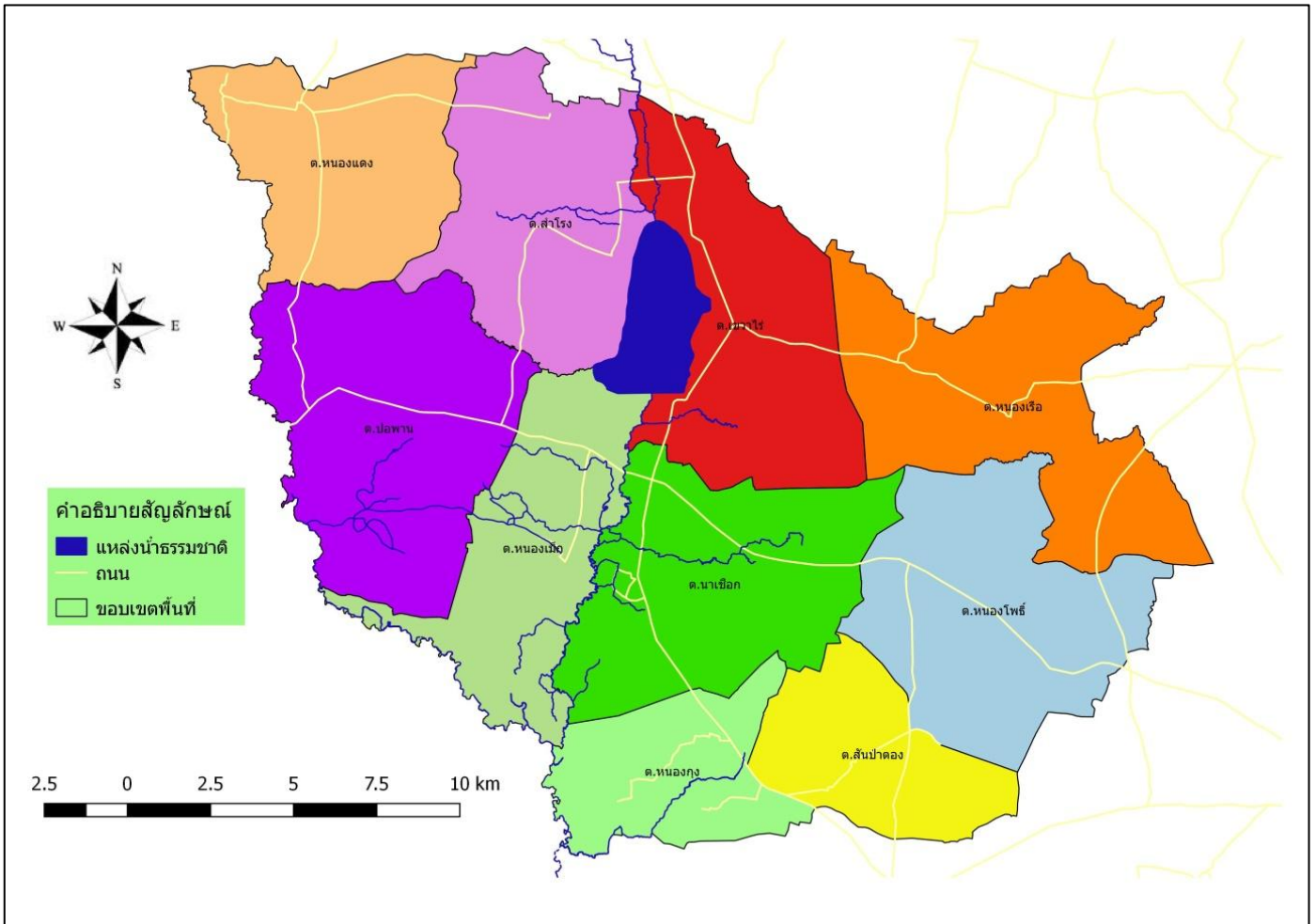
	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอนาเชือก	๓
ภาพที่ ๔ สภาพพื้นที่ตอนอำเภอนาเชือก	๕
ภาพที่ ๕ แสดงจุดดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๗
ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	๑๑
ภาพที่ ๗ แสดงเส้นทางคมนาคมจังหวัดมหาสารคาม	๑๒
ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน	๑๔
ภาพที่ ๙ การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอนาเชือก	๒๕
ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ	๒๙
ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๐
ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ภาพที่ ๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ภาพที่ ๑๔ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย	๓๕
ภาพที่ ๑๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๓๗
ภาพที่ ๑๖ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๘
ภาพที่ ๑๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๐
ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๑
ภาพที่ ๑๙. แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง	๔๒
ภาพที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังใน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๓
ภาพที่ ๒๑ แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๖

บทที่ ๑
สภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอนาเชือก โดยหนองเม็ก มีระยะทาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาเชือก ประมาณ ๓ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๖๓ กิโลเมตรตามถนนสายสารคาม - พัคฆภูมิพิสัย ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๙

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือกจังหวัดมหาสารคาม
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, ๒๕๖๕

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ : ติดกับตำบลเขาวัวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ : ติดกับ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก : ติดกับตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันตก : ติดกับตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเชือก, ๒๕๖๕

ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๘ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือกจำนวน ๑๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๓,๑๔,๑๖,๑๗, และหมู่ที่ ๑๘ อยู่ในการปกครองของเทศบาลตำบลนาเชือกจำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๑,๒,๑๒ และหมู่ที่ ๑๕ (ตารางที่๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

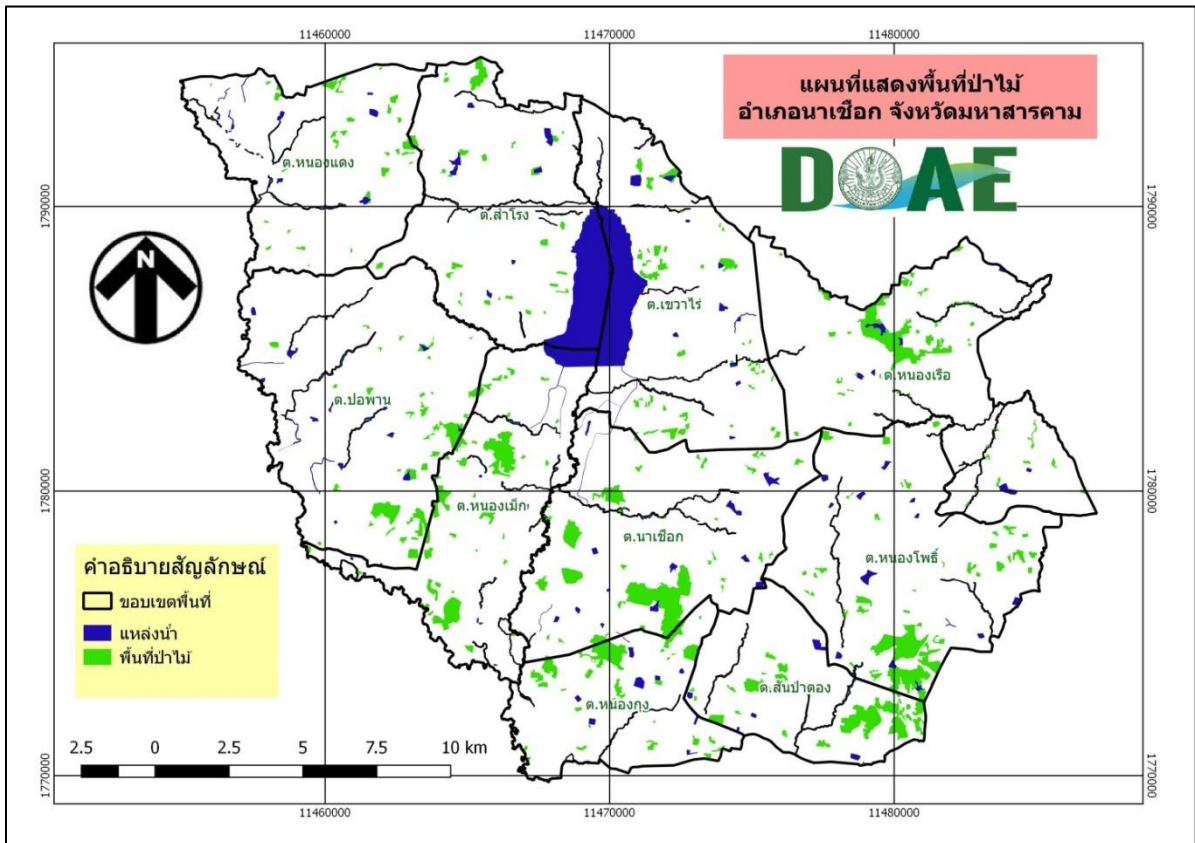
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	หมายเหตุ
๑	กุดน้ำใส	นายวิโรจน์ จันวันดี	
๒	หนองมะเขือ	นายวันทา ภูลายยาว	
๓	หนองเม็ก	นายภิรมณ์ ปุผาลา	
๔	อุโป	นายนิคม จันมาค้อ	
๕	หนองแฮ	นายสุพัฒน์ ปะโมทะโก	
๖	หมากหม้อ	นายบุญเคียร ปะโมนะตา	
๗	เหล่าอีหมัน	นางอุทัยรัตน์ สุดชา	
๘	หนองม่วง	นายสมดี ฤาษานาท	
๙	หนองเลา	นายจักรี โทณผุย	กำนัน
๑๐	ชาดน้อย	นายคมคาย เขตชมพู	
๑๑	แฮดน้อย	นายสมบัติ พรดี	
๑๒	หนองแหน	นายฤกษ์ชัย เพ็ชรดวงค์	
๑๓	โนนเกษตร	นายบัวลอย ปะการะโต	
๑๔	เหล่าเหนือ	นายบุญเลิศ บุญตาแสง	
๑๕	น้ำอ้อม	นายวงเดือน เยิงไธสง	
๑๖	หนองเหล็ก	นางนภัทร์ มีสา	
๑๗	เม็กใหม่พัฒนา	นายณรงค์กร ตะทาดวง	
๑๘	หนองเลาพัฒนา	นางสุพิช วาปีนัง	
๑๙	ห้วยค้อ	นายพิทักษ์ อันชำนาญ	
๒๐	หนองเลิง	นายอารัญ สอนจันทร์	

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, ๒๕๖๕

๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

สภาพภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือกโดยทั่วไปมีพื้นที่สูงอยู่กลางของตำบล และทิศตะวันออกของตำบล ทิศใต้เป็นที่ลุ่มและที่ดอนสลับกัน ส่วนทิศตะวันตกเป็นที่ลุ่ม

ภาพที่ ๔ สภาพพื้นที่ตอนอำเภอนาเชือก

๒.๒ ลักษณะทิศทางและความลาดชัน

ตำบลลำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับที่ดอนและเป็นคลื่นลอยต้น สภาพภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๓ บริเวณ ได้แก่

1) ที่ราบตอนกลางของตำบลบริเวณหมู่ที่ ๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗ และหมู่ที่ ๑๓ เป็นพื้นที่เหมาะที่จะทำการเกษตรไร่นาสวนผสม ถ้ามีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรสามารถปลูกพืชได้ตลอดปี

๒) ที่ลุ่มสลับที่ดอนทางทิศใต้ของตำบล บริเวณหมู่ที่ ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒ และหมู่ที่ ๑๔ เป็นที่ดอนเหมาะสำหรับทำไร่ซึ่งเกษตรกรส่วนมากปลูกอ้อย มันสำปะหลังและมีป่าสงวนภูกระแต ซึ่งมีวัดป่าภูกระแตตั้งอยู่เหมาะสำหรับพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และตั้งเป็นศูนย์อบรมปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดี

๓) ที่ราบบริเวณทิศตะวันออก บริเวณหมู่ที่ ๘, ๙ และหมู่ที่ ๑๕ เป็นพื้นที่ติดกับอ่างเก็บน้ำห้วยค้อซึ่งมีน้ำตลอดปี ประชาชนสามารถปลูกพืชผักสวนครัวไว้ขายได้ตลอดทั้งปี เหมาะสำหรับการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีรายได้เสริม หลังจากการทำนาและเหมาะจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงคล้าย ลูกคลื่นลุ่มๆ ดอนๆ ไม่มีภูเขา มีทุ่งนาสลับป่าโปร่ง มีไม้เขตร้อนหรือที่เรียกว่าป่าโคก พื้นดินเป็นดินปนทราย หรือไม้ก็เป็นทรายร่วน เก็บน้ำไม่ค่อยอยู่แม้ว่าจะมีฝนตก ในฤดูแล้งกันดารน้ำมาก มีแม่น้ำไหลผ่าน ระดับ พื้นที่โดยเฉลี่ยสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๓๐ - ๒๓๐ เมตร

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

จากการค้นข้อมูลสารทรัพยากรดินรายจังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน พบว่าพื้นที่อำเภอนาเชือกตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ดินทั้งหมด ๓๐๑๙๑.๓๕ ไร่ มีพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเป็นแหล่งชุมชน ๒๒๗๓.๐๑ ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ ๒๖๖.๗๕ ไร่ และพบชุดดิน ๙ ชุดดิน ได้แก่ ชุดดินที่ ๑๘ จำนวน ๒๒๐.๐๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๐ จำนวน ๖๕๒.๔๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๒ จำนวน ๘๔๔๓.๘๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๔ จำนวน ๑๑๗.๒๓ ไร่, ชุดดินที่ ๓๗ จำนวน ๘๑๗.๙๔ ไร่, ชุดดินที่ ๔ จำนวน ๓๒๐.๓๘ ไร่, ชุดดินที่ ๔๐ จำนวน ๖๗๑๑.๘๙ ไร่, ชุดดินที่ ๔๑ จำนวน ๘๓๐๗.๔๓ ไร่ และชุดดินที่ ๔๔ จำนวน ๒๐๖๐.๔๖ ไร่ ซึ่งพื้นที่ดินส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ โครงสร้างของดินส่วนใหญ่แน่นทึบดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้เกษตรกรยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

ต่อซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใช้กล้าข้าวที่มีอายุ ๓๐-๓๕ วัน จำนวน ๕-๘ ต้น/จับ ระยะปักดำ ๒๐x๒๐ ซม. ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ ๒๒

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบต่อซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๒๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายลึกมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบต่อซัง ปล่อยให้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ใช้ในเวลาที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๓๗

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกปานกลาง ที่เกิดจากการสลายตัวหรือพัดพาตะกอนเนื้อหยาบ มาทับถมบนชั้นหินผุ ในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ ๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในกรณีที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๔๐

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ ๔๑

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหยาบปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหยาบปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํานาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ที่ควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

ชุดดินที่ ๔๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํานาน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดมหาสารคาม ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ซึ่ง ๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดขอนแก่นมี อากาศ หนาวเย็นและแห้งทั่วไป ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปก คลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป ตั้งแต่ กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป

๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออก ได้ เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

หนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปก คลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมี อากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าว โดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของ ประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ทำให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุ หมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

ตำบลนาเชือก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ 83.64 มิลลิเมตร ตกชุก ในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือน ธันวาคม โดยมีปริมาณ ๐ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กรกฎาคมโดยมีปริมาณ 207.58 มิลลิเมตร

ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ (ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,พ.ศ.๒๕๖๕)
 ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอนาเชือก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔

ปี	2560	2561	2562	2563	2564
เดือน					
ม.ค	7.7	4.6	0	0	0
ก.พ	0.4	0	7.3	0	13.5
มี.ค	75.3	17.2	17.2	9.1	11.4
เม.ย	57.8	16.4	76.5	63.9	123.6
พ.ค	265.5	130.4	196.7	93.3	46.9
มิ.ย	87.1	78.3	116.2	66.4	102.63
ก.ค	385.6	50.5	77.2	212.9	311.7
ส.ค	128.3	47.5	406.7	168.2	187.4
ก.ย	138.2	86.8	209.2	332.5	220.9
ต.ค	141.2	28.8	14.4	95.0	55.0
พ.ย	6.0	25.8	0	4.1	0
ธ.ค	0	0	0	0	0
รวม	1293.10	486.30	1121.40	1045.40	1073.03
เฉลี่ย	107.76	40.53	93.45	87.12	89.42

(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,๒๕๖๕)

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามเป็นที่ราบสูงไม่มีภูเขา อากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าวมากนักในช่วงฤดูร้อน และอากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๗.๑ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๒.๘ องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบ

เลี้ยงสัตว์

๒. ห้วยลำพังชู ไหลผ่าน ม. ๑, ๑๕, ๒, ๓, ๑๗, ๑๐ และ ๑๒ ยาว ๑๒ กม. กว้าง ๒๐ เมตร สภาพลำห้วยต้นเงินบางช่วง มีวัชพืชขึ้นปกคลุมเป็นบางช่วง แต่มีน้ำตลอดทั้งปี ใช้ประโยชน์เพื่อทำนา ปลูกพืชผัก ข้าวโพด การประมง และเลี้ยงสัตว์

บึง-ชลประทาน

หนองน้ำ , บึง มีจำนวน ๑๖ แห่ง ดังต่อไปนี้

๑. สระน้ำหนองสองห้อง ม.๙

๒. สระใหม่ ม.๗

๓. สระหนองหิน ม.๗

๔. สระหนองเม็ก ม.๓

๕. สระหนองยาง ม.๓

๖. หนองแฮ ม.๕

๗. สระน้ำประปา หมู่บ้าน ม.๑๑

๘. หนองแหน ม.๑๒

๙. สระน้ำ ดอนปู่ตา ม. ๒๐

๑๐. สระวังกักค้อ ม.๑๓

๑๑. สระใหม่ ม.๑๔

๑๒. สระดินแดง ม. ๑๔

๑๓. สระน้ำหนองหว้า ม.๑๖

๑๔. ลำห้วยหนองโจ้ง ม.๘ ๗ ๙ และ ๑๔

๑๕. สระน้ำหนองฝ้าย ม.๑๓

๑๖. สระน้ำหนองกุดเวียน ม.๒

๑๗. หนองนาไร่เดี่ยว หมู่ ๖

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นได้แก่

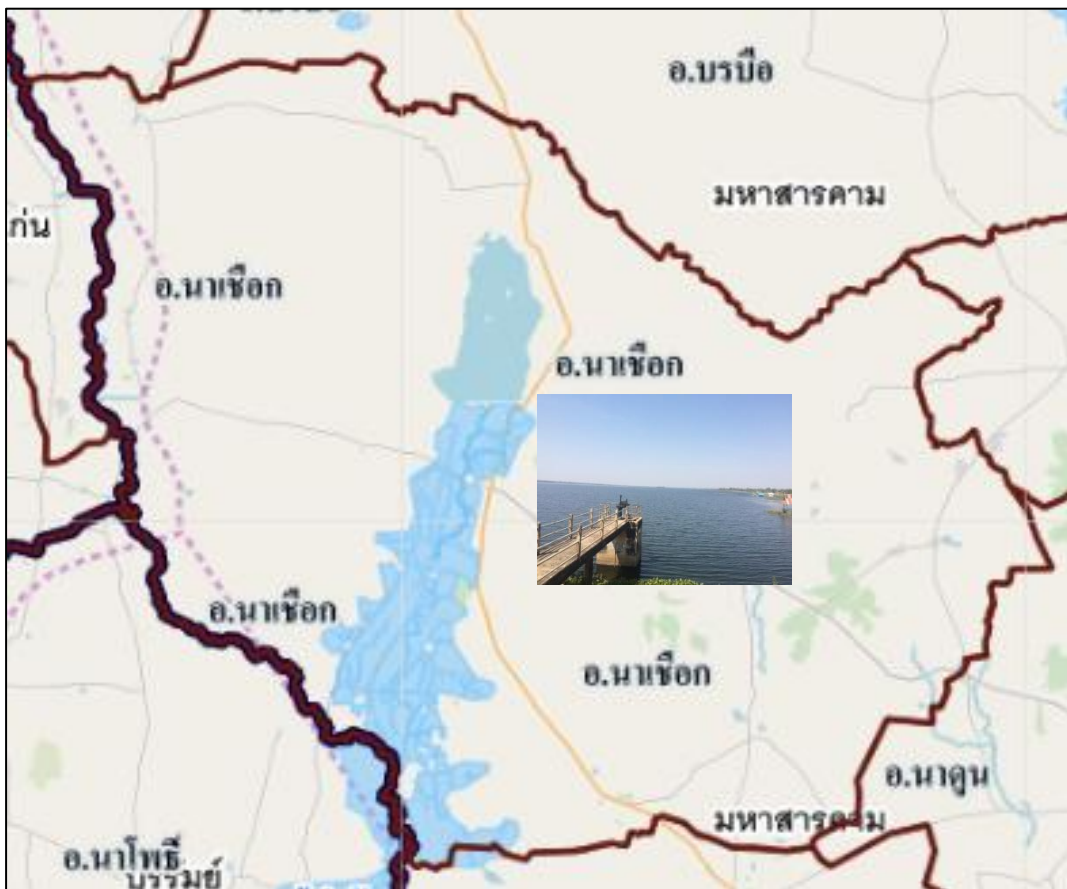
- ฝายมี ๑ แห่ง

- บ่อน้ำตื้น ๑ แห่ง

- ประปาประจำหมู่บ้าน ๒๐ แห่ง

๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองแสง ตำบลเขวไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พิกัด ๔๘PTC ๘๙๒-๕๐๕ ระวัง ๕๖๔๐-IV ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ .๒๕๑๑ อยู่ติดทางหลวงสาย ๒๑๙ ระหว่างอำเภอบรบือไปอำเภอนาเชือก ตรง กม.ที่๒๙ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕ ปี (๒๕๑๐-๒๕๑๕) มีพื้นที่รับน้ำฝนเหนืออ่าง ๒๐๘.๐๐ ตร.กม. พื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำ ๑๐.๑๔๔ ตร. กม. ระดับน้ำสูงสุด +๑๖๗.๒๕๐ ม.(รทก.) ระดับน้ำเก็บกัก +๑๖๖.๐๐๐ม. (รทก.) ความจุของอ่างฯที่ระดับเก็บกัก ๓๑.๕๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับน้ำสูงสุด ๔๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับธรณีที่ ๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ระดับสันเขื่อน +๑๖๘.๕๐๐ ม. (รทก.)

ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน
(ที่มา : กรมชลประทาน,๒๕๖๕)

๕.๓ พื้นที่ชลประทาน

อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ มีลำห้วยสาขาเล็กๆหลายสาย ตามปกติจะเริ่มมีน้ำไหลลงลำห้วย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ไปจนถึงเดือน ตุลาคม ในเดือนกันยายนเป็นเดือนที่น้ำไหลลงลำห้วยมากที่สุด ฝนที่ตกในบริเวณจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับฝนที่เกิดจากลมใต้ฝุ่นจากทะเลจีน เริ่มตกประมาณเดือนพฤษภาคม และสิ้นสุดราวกลางเดือน ตุลาคม เฉลี่ยตลอดปีจะมีฝนประมาณ ๑,๒๕๐ มม.

พื้นที่ส่งน้ำในแปลงนา ๑๘,๕๐๐ ไร่ พื้นที่ฝั่งขวา ๘,๓๖๙ ไร่ พื้นที่ฝั่งซ้าย ๑๐,๑๓๑ ไร่ จำนวนคูส่งน้ำ ๙๙ สาย รวมความยาวคูส่งน้ำ ๑๒๐.๓๗๕ กม. พื้นที่ปลูกพืชฤดูแล้ง ๑,๕๐๐ ไร่

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

อาชีพหลักของประชากรในเขตตำบลนาเชือก ซึ่งทำนาทุกครอบครัว ทำไร่มันสำปะหลัง, ไร่อ้อย การเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค เช่น เป็ด ไก่ มีทุกครัวเรือน การเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย เช่นสุกร วัว ควาย เป็ด ไก่ มีจำนวนน้อย การเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ และพืชไร่ เพื่อจำหน่าย

ด้านการใช้แรงงาน อาชีพรองจากการทำนา ราษฎรเคลื่อนย้ายไปใช้แรงงานรับจ้างทั่วไปตามเมืองใหญ่ ด้านอาชีพเสริมรายได้ - กลุ่มอาชีพเลี้ยงโค กระบือ หมูที่ ๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๓,๑๔,๑๖,๑๗,๑๘ - กลุ่มอาชีพเลี้ยง

เปิด ไก่ หมูที่ ๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๓,๑๔,๑๖,๑๗,๑๘ - กลุ่มผลิตพันธุ์ข้าวหมูที่
๓,๔,๕,๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๓,๑๔,๑๖,๑๗,๑๘

ตำบลนาเชือกมีกลุ่มอาชีพ จำนวน ๑ กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรทำนานาเชือก สมาชิกทั้งหมด ๘๖ ราย ที่อยู่
๕๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยมีประธานกลุ่มคือ นางอุสา วาปีนัง
ตารางที่๔ ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกข้าวนาปี

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	1,382.00	15,358.00	15,358.00
2	สันป่าตอง	1,117.00	13,550.00	13,550.00
3	สำโรง	1,522.00	19,053.00	19,053.00
4	หนองแดง	1,082.00	12,350.00	12,350.00
5	เขวาไร่	1,538.00	17,660.00	17,660.00
6	หนองโพธิ์	1,209.00	15,301.00	15,301.00
7	ปลอพาน	1,508.00	18,826.00	18,819.00
8	หนองเม็ก	1,197.00	14,478.00	14,478.00
9	หนองเรือ	1,331.00	18,049.00	18,048.00
10	หนองกง	849.00	9,208.00	9,208.00
	รวม	12,315.00	153,833.00	153,825.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ตารางที่๕ ข้อมูลการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	0.00	0.00	0.00
2	สันป่าดอง	0.00	0.00	0.00
3	สำโรง	0.00	0.00	0.00
4	หนองแดง	0.00	0.00	0.00
5	เขวาไร่	0.00	0.00	0.00
6	หนองโพธิ์	0.00	0.00	0.00
7	ปอพาน	0.00	0.00	0.00
8	หนองเม็ก	0.00	0.00	0.00
9	หนองเรือ	0.00	0.00	0.00
10	หนองกุง	0.00	0.00	0.00
	รวม	0.00	0.00	0.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ตารางที่๗ ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	21.00	182.00	182.00
2	สันป่าตอง	24.00	169.00	169.00
3	สำโรง	331.00	2,884.00	2,884.00
4	หนองแดง	97.00	876.00	876.00
5	เขวาไร่	227.00	1,359.00	1,359.00
6	หนองโพธิ์	70.00	566.00	566.00
7	ปอพาน	238.00	2,473.00	2,473.00
8	หนองเม็ก	60.00	577.00	573.00
9	หนองเรือ	71.00	544.00	544.00
10	หนองกง	51.00	312.00	312.00
	รวม	1,183.00	9,942.00	9,938.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ตารางที่ ๘ ข้อมูลการปลูกอ้อยตำบลนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	0.00	0.00	0.00
2	สันป่าตอง	2.00	9.00	9.00
3	สำโรง	9.00	105.00	105.00
4	หนองแดง	9.00	81.00	81.00
5	เขวาไร่	4.00	14.00	14.00
6	หนองโพธิ์	1.00	6.00	6.00
7	ปอพาน	20.00	139.00	139.00
8	หนองเม็ก	0.00	0.00	0.00
9	หนองเรือ	2.00	5.00	5.00
10	หนองกุง	0.00	0.00	0.00
	รวม	47.00	359.00	359.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ตารางที่ ๙ ข้อมูลการปลูกปาล์มน้ำมันตำบลนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกปาล์มน้ำมัน

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	0.00	0.00	0.00
2	สันป่าดง	0.00	0.00	0.00
3	สำโรง	0.00	0.00	0.00
4	หนองแดง	0.00	0.00	0.00
5	เขวาไร่	0.00	0.00	0.00
6	หนองโพธิ์	0.00	0.00	0.00
7	ปอพาน	0.00	0.00	0.00
8	หนองเม็ก	0.00	0.00	0.00
9	หนองเรือ	0.00	0.00	0.00
10	หนองกุง	0.00	0.00	0.00
	รวม	0.00	0.00	0.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ตารางที่ ๑๐ ข้อมูลการปลูกยางพาราอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๔

ปริมาณการปลูกยางพารา

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	นาเชือก	0.00	0.00	0.00
2	สันป่าตอง	1.00	4.00	4.00
3	สำโรง	4.00	63.00	63.00
4	หนองแดง	0.00	0.00	0.00
5	เขวาไร่	1.00	5.00	5.00
6	หนองโพธิ์	0.00	0.00	0.00
7	ปอพาน	0.00	0.00	0.00
8	หนองเม็ก	0.00	0.00	0.00
9	หนองเรือ	0.00	0.00	0.00
10	หนองกง	0.00	0.00	0.00
	รวม	6.00	72.00	72.00

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๔

ข้อมูลด้านปศุสัตว์ ตำบลนาเชือกมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์รวม ๔๒๑ ราย

๖.๒ ผลผลิตขั้นมูลรวมของอำเภอ/จังหวัด กลุ่มจังหวัด

ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP Implicit Price Deflator) ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ขยายตัวร้อยละ ๓.๓๓ จากที่ขยายตัวร้อยละ ๑.๑๙ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ โดยดัชนีราคาภาคเกษตร ขยายตัวร้อยละ ๗.๒๐ เนื่องจากดัชนีราคา สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ ขยายตัวร้อยละ ๖.๔๓ จากการเพิ่มขึ้น ของดัชนีหมวดการเพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกอ้อยโรงงาน มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการที่เกษตรกรเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ตามความต้องการของตลาด และราคาที่สูงขึ้น และดัชนีราคาสาขาประมงขยายตัวร้อยละ ๑๒.๔๒ อันเป็นผลจากสถานการณ์ด้านปริมาณผลผลิต ของปลาที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ ดัชนีราคาภาคนอกเกษตรชะลอตัวร้อยละ ๒.๔๔ จากที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๗๖ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นผลจากดัชนีราคาของสาขาขนส่ง สถานที่เก็บ

สินค้าและการคมนาคม และสาขาการบริหารราชการและ การป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ
 ะลดตัวร้อยละ ๓.๔๖ และ ๐.๕๕ ตามลำดับ ขณะที่ดัชนีราคา ของสาขาการศึกษา ทรงตัว ส่วนดัชนีราคาของสาขา
 อุตสาหกรรม และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร หดตัวร้อยละ ๔.๓๔ และ ๐.๐๖ ตามลำดับ สำหรับดัชนีราคาของสาขา
 การท าเหมืองแร่และเหมืองหิน สาขาไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา สาขาการก่อสร้าง สาขาการขายส่ง การขายปลีก การ
 ซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ใน คริวเรือน สาขาตัวกลางทางการเงิน สาขาบริการด้
 านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ สาขาบริการ ด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ สาขาการ
 ให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ และสาขาลูกจ้าง ในครัวเรือนส่วนบุคคล ขยายตัวร้อยละ ๗.๖๔
 ๒๖.๖๘ ๖.๗๕ ๕.๕๖ ๔.๐๖ ๐.๐๓ ๐.๒๒ ๓.๖๖ และ ๑๖.๗๔ ตามล าดับ ดัชนีราคาผู้บริโภคของจังหวัดมหาสารคาม
 ขยายตัวร้อยละ ๔.๐๖ จากที่ชะลดตัวร้อยละ ๓.๔๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ และ ดัชนีราคาผู้ผลิตโดยรวมของประเทศ ชะลด
 ตัวร้อยละ ๐.๓๑ จากที่ชะลดตัวร้อยละ ๑.๐๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕

ตารางที่๑๑ แสดงสมมติฐานและตารางประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔

	2563 ^๕	2564 ^๕ (ณ ธันวาคม 2564)		2565 ^๕ (ณ ธันวาคม 2564)	
		เฉลี่ย	ช่วง	เฉลี่ย	ช่วง
สมมติฐานหลัก					
สมมติฐานภายนอก					
1) ปริมาณผลิต : ข้าวเหนียว (ร้อยละต่อปี)	-27.3	2.4	2.0-3.0	2.1	2.0-2.5
2) ปริมาณผลิต : ข้าวเจ้า (ร้อยละต่อปี)	-21.8	3.4	3.0-4.0	1.1	0.5-1.5
3) ปริมาณผลิต : มันสำปะหลัง (ร้อยละต่อปี)	18.0	8.8	8.0-10.0	3.8	3.0-5.0
4) ปริมาณผลิต : อ้อยโรงงาน (ร้อยละต่อปี)	26.2	-3.0	-3.5 - -2.5	0.8	0.5-1.0
5) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : ข้าวเหนียว (บาทต่อตัน)	14,165	9,972	9,207-10,624	9,982	9,872-10,072
6) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : ข้าวเจ้า (บาทต่อตัน)	13,436	10,077	9,405-10,749	10,137	9,875-10,278
7) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : มันสำปะหลัง (บาทต่อ ก.ก.)	1.8	1.9	1.9-2.0	2.1	2.0-2.1
8) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : อ้อยโรงงาน (บาทต่อตัน)	711	718	715-722	728	725-732
9) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (โรง)	235	236	235-236	237	237-238
10) จำนวนทุนจดทะเบียนโรงงาน (ล้านบาท)	11,764	12,022	11,881-12,117	12,431	12,383-12,503
11) ปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละต่อปี)	-0.6	2.9	2.5-3.5	2.3	2.0-3.0
12) จำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละต่อปี)	-37.2	-12.8	-15.0 - -10.0	2.6	2.0-3.0
13) ภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ (ร้อยละต่อปี)	-10.2	2.4	2.0-3.0	2.5	2.0-3.0
14) จำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลจดทะเบียนใหม่ (คัน)	5,410	5,280	5,248-5,356	5,328	5,307-5,359
15) จำนวนรถจักรยานยนต์จดทะเบียนใหม่ (คัน)	32,872	32,215	31,886-32,543	32,730	32,537-32,859
16) สินเชื่อเพื่อการลงทุน (ล้านบาท)	29,930	31,067	30,828-31,426	31,999	31,844-32,155
17) พื้นที่อนุญาตก่อสร้างรวม (ร้อยละต่อปี)	39.5	1.2	1.0-1.5	1.0	0.5-1.5
สมมติฐานตัวแปรภายใน					
18) รายจ่ายประจำรัฐบาลกลาง (ล้านบาท) (ร้อยละต่อปี)	4,950.8	5,228.0	5,198.3-5,297.4	5,447.6	5,384.9-5,489.4
19) รายจ่ายลงทุนรัฐบาลกลาง (ล้านบาท) (ร้อยละต่อปี)	2,613.5	2,691.9	2,665.7-2,718.0	2,799.6	2,786.1-2,813.0
	6.8	3.0	2.0-4.0	4.0	3.5-4.5
ผลการประมาณการ					
1) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (ร้อยละต่อปี)	-4.1	1.5	0.8-2.5	2.2	1.7-2.7
2) อัตราการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม (ร้อยละต่อปี)	-3.5	0.6	0.1-1.2	1.3	0.9-1.6
3) อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละต่อปี)	-11.4	2.5	1.7-3.2	2.9	2.5-3.5
4) อัตราการขยายตัวของภาคบริการ (ร้อยละต่อปี)	-8.5	0.2	-0.4 - 0.9	1.6	0.9-1.9
5) อัตราการขยายตัวของงบการบริโภคภาคเอกชน (ร้อยละต่อปี)	-3.8	-2.3	-3.0 - -1.0	1.0	0.6-1.6
6) อัตราการขยายตัวของงบการลงทุนภาคเอกชน (ร้อยละต่อปี)	0.7	3.6	2.8-4.8	2.9	2.5-3.4
7) อัตราการขยายตัวของงบการใช้จ่ายภาครัฐ (ร้อยละต่อปี)	5.4	4.3	3.7-5.1	7.9	7.1-8.5
8) อัตราการขยายตัวของรายได้เกษตรกร (ร้อยละต่อปี)	0.5	-24.6	-29.8 - -19.7	1.9	0.0-3.3
9) อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)	0.7	0.7	0.5-1.0	1.1	1.0-1.2
10) จำนวนผู้มีงานทำ (คน)	371,499	374,360	373,048-376,172	378,492	377,470-379,333
เปลี่ยนแปลง (คน)	-43,376	2,861	1,549-4,673	4,132	3,111-4,974

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๖๓ พบว่าเกษตรกรในพื้นที่อำเภอนาเชือกมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๖๓,๕๖๘.๕๓ บาท/ปี มีรายได้ต่อหัว เฉลี่ย ๘๖๗๘๙.๗๑ บาท/ปี โดยมีรายได้จากอาชีพหลัก คือการทำเกษตร และจากอาชีพรองนอกภาคการเกษตร ตามลำดับ

รายได้ครัวเรือน

๑) รายได้จากภาคการเกษตร	จำนวน	๑๕๖,๒๔๔.๘๑ บาท/ปี
๒) รายได้นอกภาคการเกษตร	จำนวน	๑๐๖,๓๒๓.๗๑ บาท/ปี
รายจ่ายครัวเรือน		
๑) รายจ่ายในภาคการเกษตร	จำนวน	๒๕,๔๑๙.๓๕ บาท/ปี
๒) รายจ่ายนอกภาคการเกษตร	จำนวน	๑๓๙,๘๐๘.๘๐ บาท/ปี

๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง / ชนบท

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๓ ตำบลนาเชือกมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๙๑๔ ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด ๖,๐๐๖ คน เพศชาย ๒,๙๑๒ คน เพศหญิง ๓,๐๙๔ คน ตารางที่๑๒ แสดงข้อมูลประชากรตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
๑ เดือน ถึง ๕ เดือน	๑	๐.๐๒	๓	๐.๐๕	๔	๐.๐๗
๖ เดือน ถึง ๑ ปี ๐ เดือน	๑๓	๐.๒๒	๑๕	๐.๒๕	๒๘	๐.๔๗
๑ ปี ๑ เดือน - ๒ ปี	๓๓	๐.๕๕	๒๗	๐.๔๕	๖๐	๑.๐
๓ ปี - ๕ ปี	๗๖	๑.๒๗	๗๔	๑.๒๓	๑๕๐	๒.๕๐
๖ ปี - ๑๒ ปี	๒๘๘	๔.๘๐	๒๑๙	๓.๖๕	๕๐๗	๘.๔๔
๑๓ ปี - ๑๔ ปี	๗๕	๑.๒๕	๗๗	๑.๒๘	๑๕๒	๒.๕๓
๑๕ ปี - ๑๘ ปี	๑๖๔	๒.๗๓	๑๓๗	๒.๒๘	๓๐๑	๕.๐๑
๑๙ ปี - ๒๕ ปี	๒๓๖	๓.๙๓	๒๓๒	๓.๘๖	๔๖๘	๗.๗๙
๒๖ ปี - ๓๔ ปี	๓๐๑	๕.๐๑	๓๐๔	๕.๐๖	๖๐๕	๑๐.๐๗
๓๕ ปี - ๔๙ ปี	๗๓๑	๑๒.๑๗	๘๐๕	๑๓.๔๐	๑,๕๓๖	๒๕.๕๗
๕๐ ปี - ๕๙ ปี	๔๗๐	๗.๘๓	๕๒๑	๘.๖๗	๙๙๑	๑๖.๕๐
๖๐ ปี ขึ้นไป	๕๒๔	๘.๗๒	๖๘๐	๑๑.๓๒	๑,๒๐๔	๒๐.๐๕
รวม	๒,๙๑๒	๔๘.๔๘	๓,๐๙๔	๕๑.๕๒	๖,๐๐๖	๑๐๐

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน,๒๕๖๓

๖.๕ การศึกษา

ตำบลนาเชือกมีสถานศึกษาดังนี้

➤ โรงเรียนประถมศึกษา

๑.) โรงเรียนชุมชนบ้านหนองเลา หมู่ ๙

๒.) โรงเรียนบ้านหนองเม็ก หมู่ ๓

๓.) โรงเรียนบ้านหมากหม้อ หมู่ ๖

๔.) โรงเรียนบ้านหนองแฮ หมู่ ๕

➤ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน ๕ แห่ง
➤ ศูนย์การเรียนชุมชน (การศึกษาออกโรงเรียน)	จำนวน ๑ แห่ง
➤ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน	จำนวน ๑๔ แห่ง
➤ โรงเรียนขยายโอกาส ๑ แห่ง โรงเรียนบ้านกุดน้ำใส หมู่ ๑	

๖.๖ สาธารณสุข

สถานีอนามัยประจำตำบล

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลหนองม่วง หมู่ที่ ๓ บ้านหนองเม็ก
- อัตรากำลังและใช้ส้วมราดน้ำ ๑๐๐ เปอร์เซนต์
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ๒๐ หมู่

๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

ชุมชนชาวอีสานในอำเภอณาเชือกมีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีตามแบบของชาวอีสาน โดยทั่วไป ยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมในฮีตสิบสองคองสิบสี่มาแต่โบราณ ประเพณีวัฒนธรรมที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ บุญคุณลาน บุญข้าวจี บุญมหาชาติ บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญกฐิน ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ฮีตสิบสองมาจากคำ ๒ คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดีงาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมอบข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจีต่อหน้านาทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวศ**(บุญพระเวศสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า พระเวศ เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเวศ เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวศเป็น

งานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฝังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะลดบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมฤตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อดพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่า เป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซิ้งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมათานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนดพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะ

เย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่ามีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเประเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเสียน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ รูปเทียน สมมาผัว และให้เอารูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป

ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ

สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ตำบลนาเชือกมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ อุทยานป่าดุนลำพัน และปูลุทกระหม่อม นอกจากนี้ยังมีขนบธรรมเนียม ประเพณีทาง พุทธศาสนาเก่าแก่ที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนานมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนเป็นอย่างดี

๖.๘ องค์กร / สถาบันต่างๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๑๓ แสดงกลุ่มสถาบันเกษตรกร ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวน สมาชิก (ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่ม แม่บ้าน เกษตรกร	กลุ่ม ส่งเสริม อาชีพ	กลุ่ม วิสาหกิจ ชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้าน หมากหม้อ		✓	✓	๔๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้าน หนองแฮ ม.๕ ต.หนองเม็ก อ.นา เชือก จ.มหาสารคาม		✓	✓	๓๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการ เลี้ยงหมูบ้านหนองแฮ หนองเหล็ก		✓	✓	๓๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเม็ดพันธุ์ ข้าวบ้านหนองเรือ		✓	✓	๔๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพลังงาน ทดแทนตำบลปอพาน		✓	✓	๒๕	พ.ศ. ๒๕๕๒
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการ เลี้ยงโค-กระบือ บ้านหนองแฮ, หนองเม็ก		✓	✓	๖๐	พ.ศ. ๒๕๕๒
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้าน หมากหม้อ หมู่ ๖		✓	✓	๓๕	พ.ศ. ๒๕๕๔
๘	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร บ้านกุดน้ำใส หมู่ที่ ๑		✓	✓	๑๓	พ.ศ. ๒๕๕๙
๙	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรน้ำ อ้อม หมู่ที่ ๑๕ ตำบลหนองเม็ก		✓	✓	๑๔	พ.ศ. ๒๕๕๙
๑๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนหนองแดง		✓	✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙
๑๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเม็ก ๑		✓	✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙

ตารางที่ ๑๓ แสดงกลุ่มสถาบันเกษตรกร ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

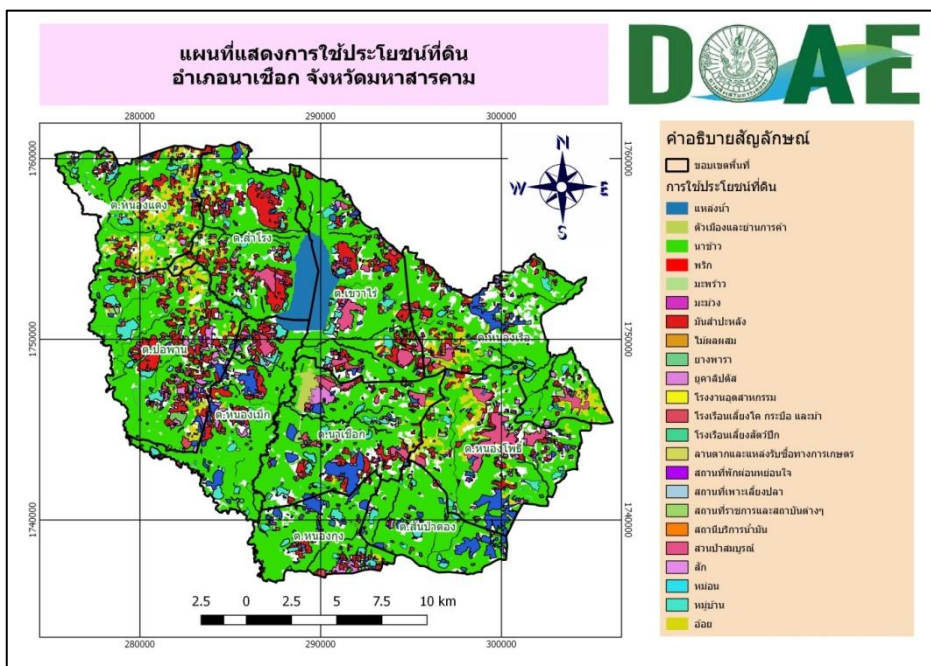
ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวน สมาชิก (ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่ม แม่บ้าน เกษตรกร	กลุ่ม ส่งเสริม อาชีพ	กลุ่ม วิสาหกิจ ชุมชน		
๑๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสร้าง ชาติ หนองเลา ๑		✓	✓	๘	พ.ศ. ๒๕๕๙
๑๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเม็ก ๒		✓	✓	๘	พ.ศ. ๒๕๕๙
๑๔	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเหล็ก		✓	✓	๙	พ.ศ. ๒๕๕๙
๑๕	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ เหล่าเหนือ๑		✓	✓	๓๐	พ.ศ. ๒๕๖๐
๑๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติโนน เกษตร๑		✓	✓	๘	พ.ศ. ๒๕๖๒
๑๗	วิสาหกิจชุมชนเกษตรก้าวหน้า เหล่าเหนือ-เหล่าอีหมัน			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๑๘	วิสาหกิจชุมชนเหล่าอีหมันบีฟ			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๑๙	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ เหล่าอีหมัน ๒			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๒๐	วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรสร้างชาติ หนองเลาพัฒนา ๒			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๔๘
๒๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเลา ๓			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๒
๒๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสร้าง ชาติพัฒนาอาชีพให้ยั่งยืน			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๒
๒๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ สร้างอาชีพ			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๔
๒๔	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ เหล่าเหนือ๒			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๕	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ เหล่าเหนือ๔			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ เหล่าเหนือ๓			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙
๒๗	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตร สร้างชาติมหาสารคาม			✓	๑๐	พ.ศ. ๒๕๕๙

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๗๐. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land used)

๗.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลักๆเช่น ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมือง ที่อยู่อาศัย แยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลนาเชือก สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ)

ภาพที่ ๙ การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอนาเชือก (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน,๒๕๖๕)

ตารางที่ ๑๔ สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
๑	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	๓๗.๐๐	๐.๐๐
๒	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	๑๐๖.๐๐	๐.๐๑
๓	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	๑,๒๙๙.๐๐	๐.๑๕
๔	หมู่บ้าน ตัวเมืองและย่านการค้า	๑๑,๔๐๔.๐๐	๑.๓๒
๕	อ่างเก็บน้ำ	๗,๐๒๕.๐๐	๐.๘๑
๖	มะม่วง	๔๓๒.๐๐	๐.๐๕
๗	หนอง บึง ทะเลสาบ	๒,๘๑๗.๐๐	๐.๓๓
๘	โรงงานอุตสาหกรรม	๒๐.๐๐	๐.๐๐
๙	แม่น้ำลำคลอง	๔,๑๓๒.๐๐	๐.๔๘
๑๐	แก้มังกร	๕.๐๐	๐.๐๐
๑๑	ไม้ผลผสม	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๑๒	คลองชลประทาน	๓๔๔.๐๐	๐.๐๔
๑๓	ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจอื่นๆ	๒๖๐.๐๐	๐.๐๓
๑๔	ทุ่งหญ้า/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	๑๘,๓๖๖.๐๐	๒.๑๓
๑๕	นาข้าว	๗๓๔,๐๙๔.๐๐	๘๕.๑๑
๑๖	บ่อน้ำในไร่นา	๑,๔๗๐.๐๐	๐.๑๗
๑๘	ป่า	๒๐,๔๒๖.๐๐	๒.๓๗
๒๐	พริก	๗.๐๐	๐.๐๐
๒๑	พื้นที่ลุ่ม	๑,๓๑๘.๐๐	๐.๑๕
๒๒	พุทรา	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๒๓	มะพร้าว	๑๖.๐๐	๐.๐๐
๒๔	มันสำปะหลัง	๒๖,๕๗๑.๐๐	๓.๐๘
๒๕	ยางพารา	๕๘๔.๐๐	๐.๐๗
๒๖	ยูคาลิปตัส	๑๐,๐๑๖.๐๐	๑.๑๖
๒๗	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	๑๑๘.๐๐	๐.๐๑
๒๘	สถานีบริการน้ำมัน	๙.๐๐	๐.๐๐
๒๙	หม่อน	๑๐.๐๐	๐.๐๐
๓๐	อ้อย	๑๓,๕๔๒.๐๐	๑.๕๗
๓๑	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ สัตว์ปีกและม้า	๕,๖๓๕.๐๐	๐.๖๕
๓๒	ไม้ละเมาะ	๒,๔๕๘.๐๐	๐.๒๘
รวม		๘๖๒,๕๔๓.๐๐	๑๐๐.๐๐

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน), ๒๕๖๕

ตารางที่ ๑๖ จำนวนหมู่บ้านและประชากร ๒๐ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
๑	กุดน้ำใส	๑๑๔	๒๕๐	๒๕๓	๕๐๓
๒	หนองมะเขือ	๓๗	๙๕	๘๙	๑๘๔
๓	หนองเม็ก	๑๖๐	๓๐๔	๓๒๐	๖๒๔
๔	อุบโป	๕๕	๙๕	๙๗	๑๙๒
๕	หนองแฮ	๑๒๓	๒๗๖	๒๖๖	๕๔๒
๖	หมากหม้อ	๑๑๖	๒๔๗	๒๓๓	๔๘๐
๗	เหล่าอีหมัน	๑๒๓	๒๒๙	๒๓๕	๔๖๔
๘	หนองม่วง	๗๙	๑๖๑	๑๕๘	๓๑๙
๙	หนองเลา	๑๑๙	๒๒๓	๒๔๑	๔๖๔
๑๐	ชาดน้อย	๓๗	๘๓	๗๖	๑๕๙
๑๑	แฮดน้อย	๑๖	๓๖	๓๖	๗๒
๑๒	หนองแหน	๓๔	๕๙	๗๑	๑๓๐
๑๓	โนนเกษตร	๙๕	๒๒๖	๒๒๙	๔๕๕
๑๔	เหล่าเหนือ	๙๔	๑๗๘	๑๙๒	๓๗๐
๑๕	น้ำอ้อม	๘๕	๑๖๙	๑๘๓	๓๕๒
๑๖	หนองเหล็ก	๖๐	๑๓๔	๑๔๙	๒๘๓
๑๗	เม็กใหม่พัฒนา	๕๐	๑๑๕	๑๑๑	๒๒๖
๑๘	หนองเลาพัฒนา	๖๗	๑๓๘	๑๓๙	๒๗๗
๑๙	ห้วยค้อ	๗๕	๑๔๓	๑๓๓	๒๗๖
๒๐	หนองเลิง	๕๘	๑๐๙	๑๒๗	๒๓๖
รวม		๑,๕๙๗	๓,๒๗๐	๓,๓๓๘	๖,๖๐๘

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเม็ก, ๒๕๖๗

๗.๒ กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

เกษตรกรจะมีที่ดินเป็นของตนเองและต้องเช่าบางส่วน และเอกสารสิทธิส่วนใหญ่ที่เกษตรกรมีอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นโฉนด ประเภท น.ส.๓, น.ส. ๓ก., น.ส. ๓ข., และ น.ส. ๔จ.

ตารางที่ ๑๕ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๕ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ทำนา	ทำไร่	เลี้ยง สัตว์	ทำสวน	ประมง	ที่อยู่ อาศัย	พื้นที่ป่า	ที่ สาธารณะ	อื่น ๆ
หนองเม็ก	๑๓,๗๕๗	๗๔๖	๔๘๐	๓๕๕	๑,๔๕๔	๑,๓๓๓	๑,๕๐๐	๔,๘๐๐	๒,๘๕๑

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,๒๕๖๕)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) ครุว์เรือนเกษตรกร

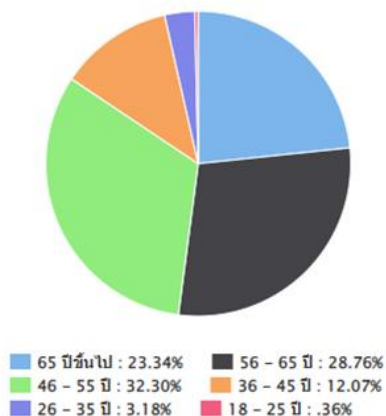
ตำบลหนองเม็ก มีครุว์เรือนเกษตรกร จำนวน ๑,๓๘๔ ครุว์เรือน โดยมีหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖-๖๕ ปี จำนวน ๔๔๗ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓๐ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๗ ปี และอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๖ และ ๒๓.๓๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ แสดงหัวหน้าครุว์เรือนจำแนกตามอายุ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครุว์เรือน	ร้อยละ
65 ปีขึ้นไป	323.00	23.34
56 - 65 ปี	398.00	28.76
46 - 55 ปี	447.00	32.30
36 - 45 ปี	167.00	12.07
26 - 35 ปี	44.00	3.18
18 - 25 ปี	5.00	0.36
รวม	1,384.00	100.00

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

หัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑ กราฟแสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

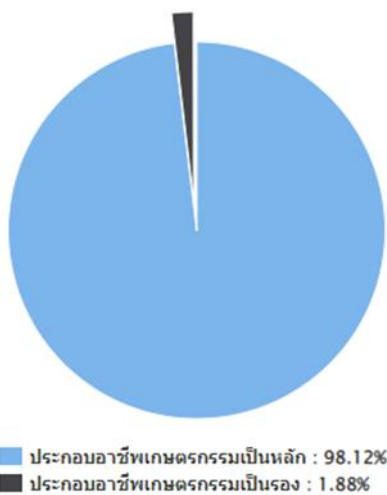
ตำบลหนองเม็ก มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑,๓๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๑๒ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๒๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๘ %

ตารางที่ ๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๓๕๘	๙๘.๑๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๘	๑.๘๘

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๒ กราฟแสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๑,๓๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔๙ รองลงมาคือ เช่า จำนวน ๓๒๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๒๓ และอื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๙๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๖ ตามลำดับ

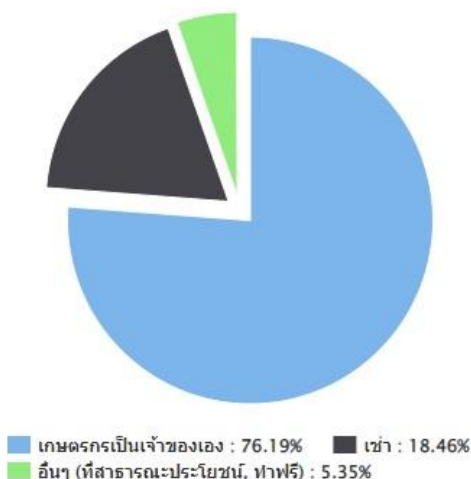
ตารางที่ ๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
------------------	-----------	--------

เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑,๓๒๕	๘๓.๔๙
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ท้าฟรี)	๙๓	๕.๘๖
เช่า	๓๒๑	๒๐.๒๓

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๓ กราฟแสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

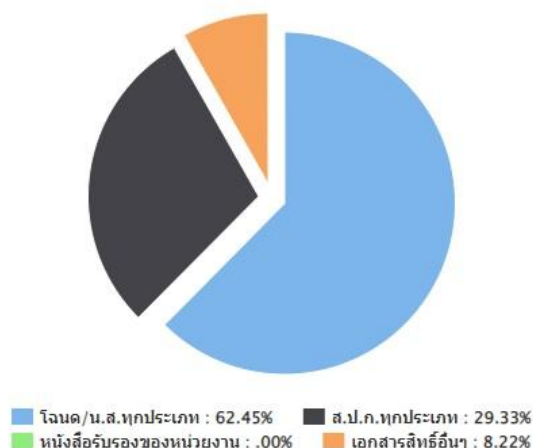
เกษตรกรตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการถือครองที่ดินแบบโฉนด/น.ส.ทุกประเภท จำนวน ๑,๐๐๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๗๐ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๔๗๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๕ และเอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๑๓๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙.๙๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส. ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๑,๐๐๓	๔๗๑	-	๑๓๒	๑,๓๒๕

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๔ กราฟแสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตำบลหนองเม็ก มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๓๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๐ กลุ่ม สมาชิก ๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๒๗ แห่ง สมาชิก ๔๕๑ ราย สหกรณ์จำนวน ๐ แห่ง สมาชิก ๐ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๓๐ ราย

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
หนองเม็ก	๑	๓๐	๑	๓๐	-	-	๒๗	๔๕๑	-	-	๑	๓๐
รวม	๑	๓๐	๑	๓๐	-	-	๒๗	๔๕๑	-	-	๑	๓๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตำบลหนองเม็ก มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๐ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๐ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๐ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๐ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๐ ศูนย์

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
หนองเม็ก	๐	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๐	๐

รวม	๐	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๐	๐
-----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัยวัน, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลหนองเม็ก มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๔๙ คน โดยมีเกษตรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๒ ราย รองลงมาคือ หมอหินอาสา ๒๒ ราย และประมงอาสา ๓ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชัยวัน จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุ สัตว์	หมอหิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
หนองเม็ก	๐	๐	๓	๑	๒๐	๒๐	๒	๐	๒
รวม	๐	๐	๓	๑	๒๐	๒๐	๒	๐	๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัยวัน, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

ตำบลหนองเม็ก มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในตำบลหนองเม็ก มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชัยวัน จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
หนองเม็ก	๑	นายทองดี เซตะโพธิ์	๔๐ ม.๖ ตำบลหนองเม็ก	เกษตรผสมผสาน
รวม				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัยวัน, พ.ศ.๒๕๖๖

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชัยวัน จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายประยุทธ์ ศิริสม

บ้านเลขที่ : ๔๘ บ้านดงม่วง หมู่ ๕ ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชัยวัน จังหวัดมหาสารคาม

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองเม็กมีอาชีพหลัก คือ การทำนาประมาณ ๘๐% ของพื้นที่ โดยเป็นการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และจำหน่าย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางคนจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการอยู่รอดของตัวเอง และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นดังเช่นที่ นายประยุทธ์ ศิริสม ดำเนินการอยู่ขณะนี้

แนวทางการพัฒนา : ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน และขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นๆ

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การทำเกษตรแบบผสมผสาน ตามแบบเกษตรทฤษฎีใหม่

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การทำเกษตรแบบผสมผสาน

๒. การลดต้นทุนการผลิต

๓. การจัดการพื้นที่ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่หลักสูตรบังคับ

หลักสูตรเสริม : ๑. การทำเกษตรผสมผสาน การปลูกพืชหมุนเวียน

๒. การทำนาข้าว

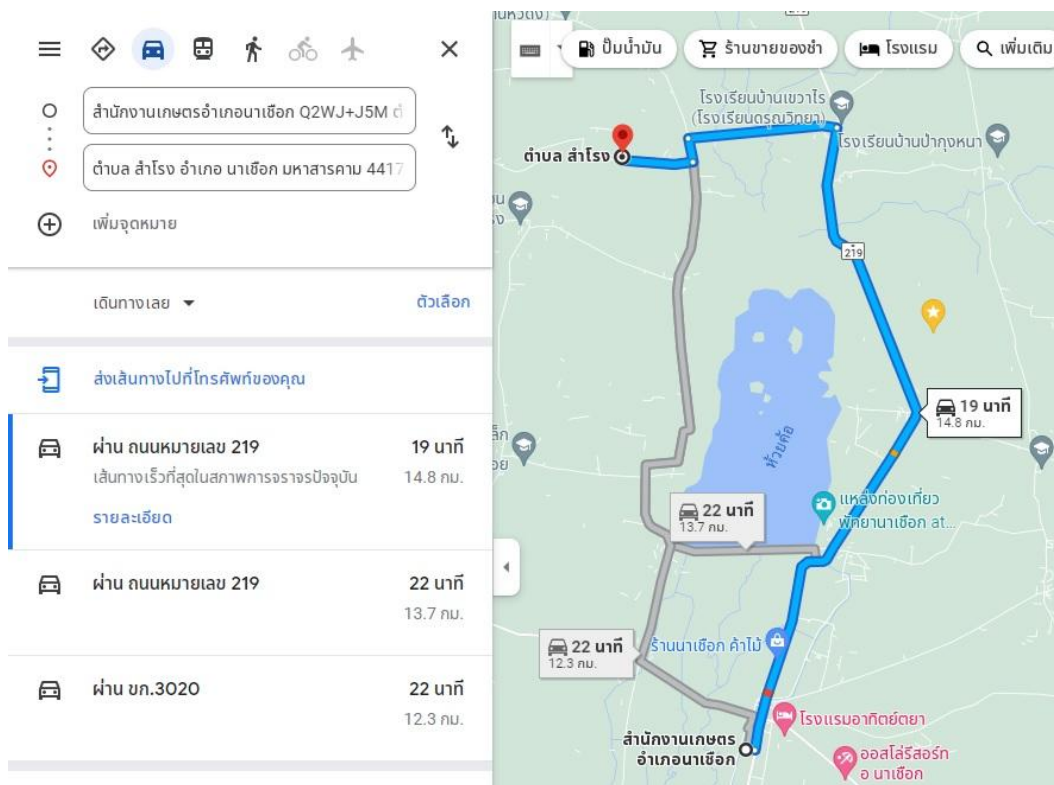
๓. การจัดการดิน ปุ๋ย

ศูนย์เครือข่าย : จำนวน ๑๕ ศูนย์

ตารางที่ ๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้าน ดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนา เชือก จังหวัดมหาสารคาม	การทำเกษตรแบบ ผสมผสาน ตามแบบ เกษตรทฤษฎีใหม่	๕	หนองเม็ก	นายประยุทธ์ ศิริสม	๐๖๔-๘๑๓๓๖๔๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๕ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <https://www.google.co.th/maps>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๒ บ้านหนองเม็กใหม่ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัด

มหาสารคาม

แผนการผลิตรายกลุ่มของ : กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ที่อยู่ : หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๗๕๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๐ กก./ไร่ เป็น ๔๘๐ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๓๕๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประเมินการใช้จ่าย ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การไถปรับที่นา
๒. การอัดฟางข้าว ลดการเผาในพื้นที่นา

ตารางที่ ๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการ การใช้จ่าย	ประมาณการ รายได้	
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.			
๑. การไถ ปรับที่นา	←—————→													๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒. การอัด ฟางข้าว ลด การเผาใน พื้นที่นา	←————→										←————→			๕๐,๐๐๐ บาท	๑๕๐,๐๐๐ บาท

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนการผลิตรายกลุ่มของ : กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ที่อยู่ : หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๗๕๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาท (๒๐%)

- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๐ กก./ไร่ เป็น ๔๘๐ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๕๐,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การผลิตข้าวเปลือกคุณภาพ
๒. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ตารางที่ ๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑. การผลิตข้าวเปลือกคุณภาพ					←							→	๒๕,๐๐๐ บาท	๕๐,๐๐๐ บาท
๒. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว					←							→	๒๕,๐๐๐ บาท	๕๐,๐๐๐ บาท

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนการผลิตรายกลุ่มของ : กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่อยู่ : หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๖,๐๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๘๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๓,๓๐๐ กก./ไร่ เป็น ๓,๙๖๐ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การผลิตมันเส้นสะอาด
๒. การผลิตท่อนพันธุ์มันสะอาด

ตารางที่ ๑๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		

๓	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	มันสำปะหลัง	๓๑	๔๒๐	นายประยุทธ์ ศิริสม	๐๖๔-๘๑๓๓๖๔๔
---	--	-------------	----	-----	--------------------	-------------

ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ที่	ชื่อก่อนแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๔	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๒ บ้านหนองเม็กใหม่ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐	นางอำพร ทบอาจ	๐๙๓-๓๔๔๐๙๘๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

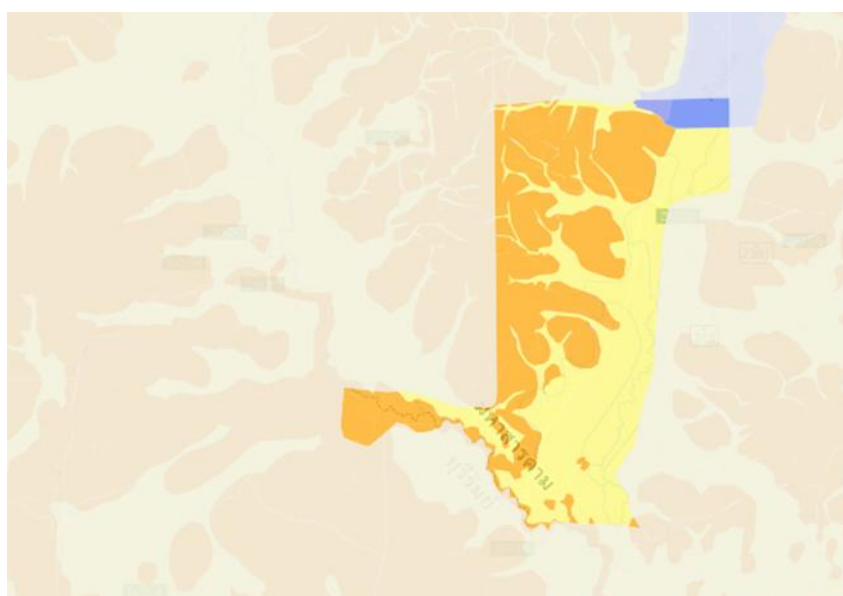
๑) ทรัพยากรดิน

ดินในพื้นที่ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง จำนวน ๑๗,๗๙๓.๕๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ ดินในพื้นที่ราบลุ่ม จำนวน ๑๒,๑๐๘.๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ แสดงทรัพยากรดินตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	-	-
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๑๗,๗๙๓.๕๑	๕๔.๐๐
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๓,๐๔๗.๗๕	๙.๒๕
กลุ่มชุดดินผสม	-	-
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๒,๑๐๘.๔๘	๓๖.๗๕

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

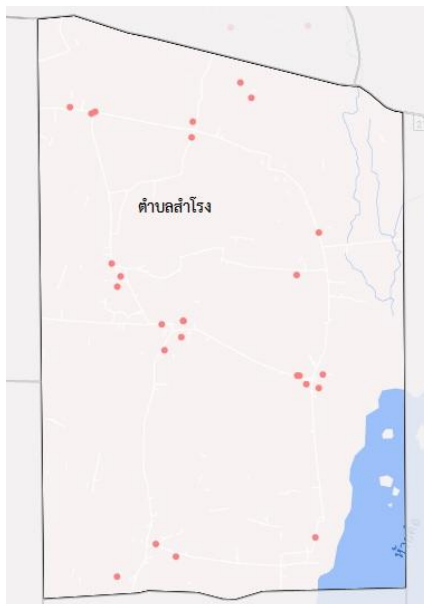
ภาพที่ ๖ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๒) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณร้อยละ ๙๐ ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

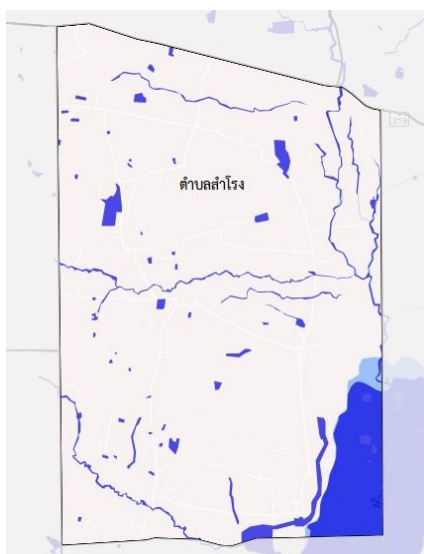
- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น ๒๖ บ่อ

ภาพที่ ๗ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

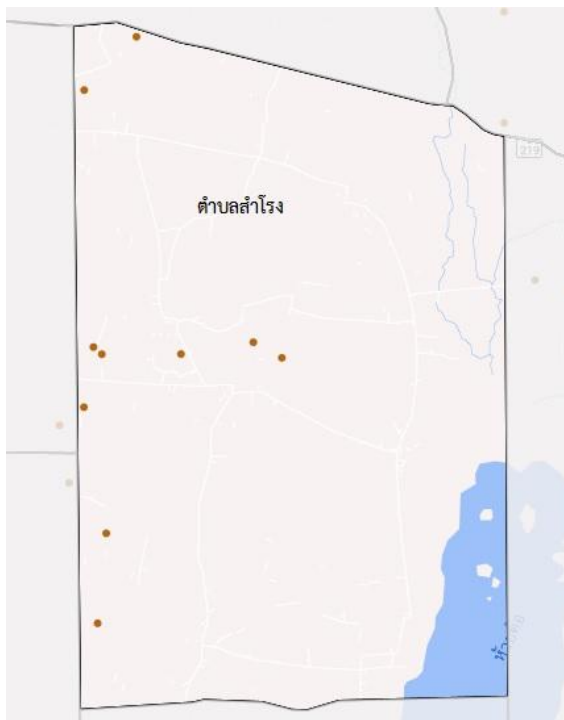
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ และในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๐ แห่ง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน ๑๐๐ แห่ง

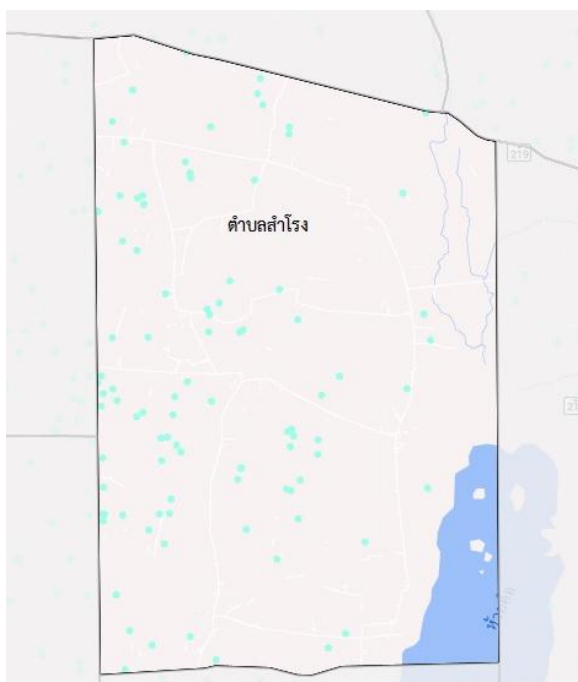

ภาพที่ ๘ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน (อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ)

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๙ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน (แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน)
ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๐ แสดงแหล่งน้ำผิวดิน (แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน)
ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

ไม่มี

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

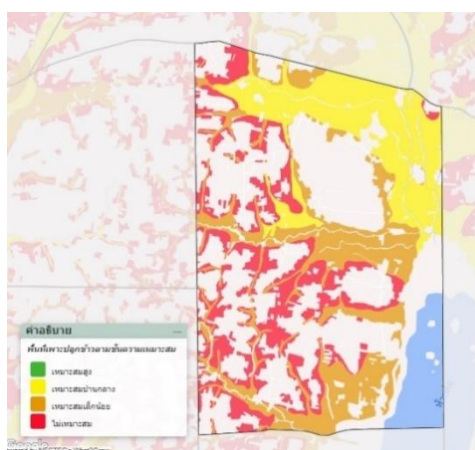
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๖,๔๔๘ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕,๑๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๕,๙๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๖ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๕,๒๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๐

ตารางที่ ๑๖ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

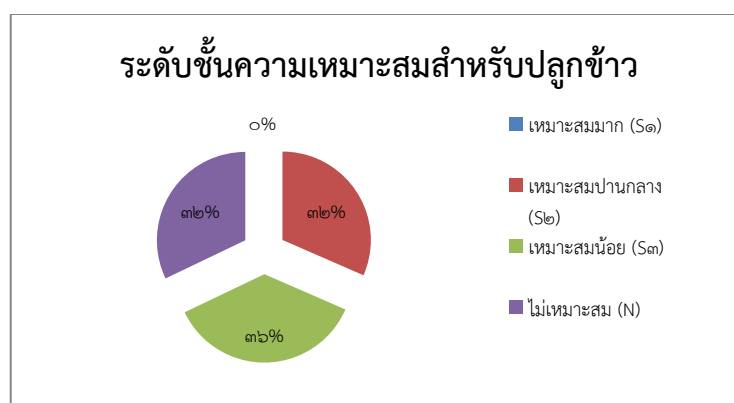
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
หนองเม็ก	-	๕,๑๘๘	๕,๙๘๐	๕,๒๘๐	๑๖,๔๔๘

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

ภาพที่ ๑๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๒ กราฟแสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ตำบลหนองเม็ก

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๙,๐๔๒.๐๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ บ้านโพนทราย หมู่ที่ ๒ จำนวน ๒๑๓๒.๕๐ ไร่ รองลงมา คือ บ้านหนองเม็กใหม่ หมู่ที่ ๑๒ จำนวน ๒๐๖๓.๗๕ ไร่ และบ้านหนองเม็ก หมู่ที่ ๑ จำนวน ๑๙๑๐.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่ที่	พื้นที่ปลูก (ไร่)
๑	๑	๑,๙๑๐.๒๕
๒	๒	๒,๑๓๒.๕๐
๓	๓	๑,๕๑๗.๗๕
๔	๔	๑,๓๙๒.๐๐
๕	๕	๑,๒๕๙.๕๐
๖	๖	๘๑๘.๒๕
๗	๗	๕๕๗.๕๐
๘	๘	๙๒๒.๒๕
๙	๙	๗๗๓.๗๕
๑๐	๑๐	๘๙๒.๐๐
๑๑	๑๑	๑,๑๕๒.๕๐
๑๒	๑๒	๒,๐๖๓.๗๕
๑๓	๑๓	๑,๗๐๘.๗๕
๑๔	๑๔	๑,๔๕๒.๕๐
๑๕	๑๕	๔๘๘.๗๕
รวม		๑๙,๐๔๒.๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๑๓ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

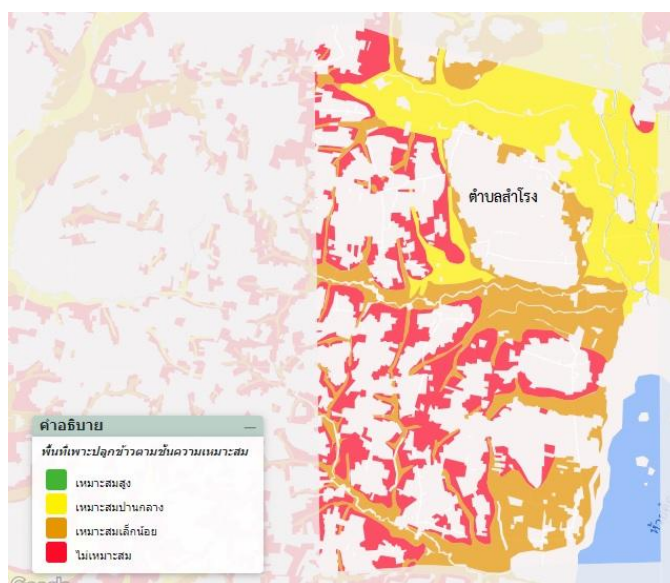
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๑๖,๔๔๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕,๑๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๕,๙๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๕,๒๘๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๐

ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

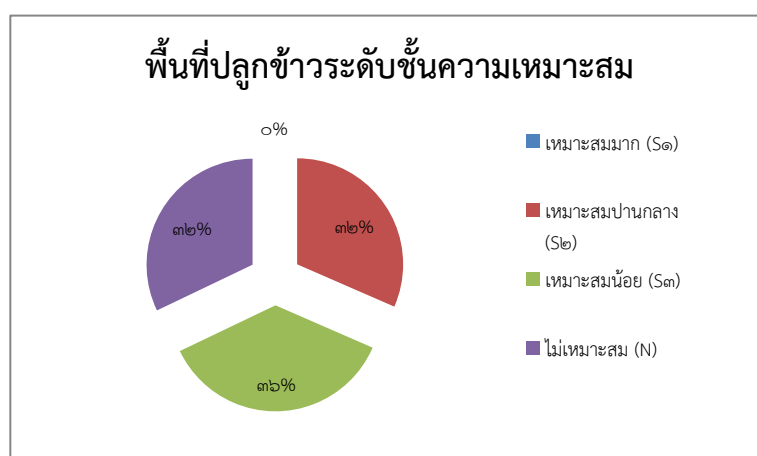
ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
หนองเม็ก	-	๕,๑๘๘	๕,๙๘๐	๕,๒๘๐	๑๖,๔๔๘

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

ภาพที่ ๑๕ กราฟแสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

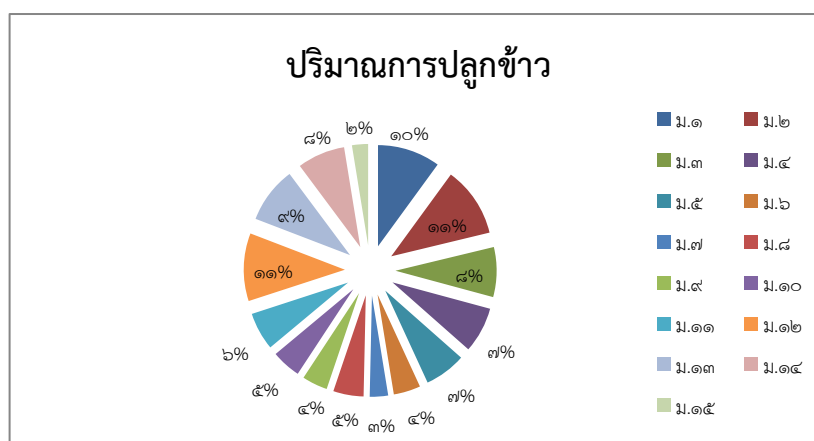
๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๑๙,๐๔๒ ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรจำนวน ๑,๕๖๗ ครัวเรือน โดยปลูกมากที่สุดคือ บ้านโพนทราย หมู่ที่ ๒ จำนวน ๒๑๓๒.๕๐ ไร่ รองลงมา คือ บ้านหนองเม็กใหม่ หมู่ที่ ๑๒ จำนวน ๒๐๖๓.๗๕ ไร่ และบ้านหนองเม็ก หมู่ที่ ๑ จำนวน ๑๙๑๐.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๑๓๒	๑,๙๑๐.๒๕	๑,๙๑๐.๒๕	๘๐๒.๓๐๕	๐.๔๒
๒	๑๗๑	๒,๑๓๒.๕๐	๒,๑๓๒.๕๐	๘๙๕.๖๕	๐.๔๒
๓	๑๑๒	๑,๕๑๗.๗๕	๑,๕๑๗.๗๕	๖๓๗.๔๕๕	๐.๔๒
๔	๑๓๐	๑,๓๙๒.๐๐	๑,๓๙๒.๐๐	๕๘๔.๖๔	๐.๔๒
๕	๑๒๗	๑,๒๕๙.๕๐	๑,๒๕๙.๕๐	๕๒๘.๙๙	๐.๔๒
๖	๗๗	๘๑๘.๒๕	๘๑๘.๒๕	๓๔๓.๖๖๕	๐.๔๒
๗	๗๑	๕๕๗.๕๐	๕๕๗.๕๐	๒๓๔.๑๕	๐.๔๒
๘	๑๐๐	๙๒๒.๒๕	๙๒๒.๒๕	๓๘๗.๓๔๕	๐.๔๒
๙	๗๔	๗๗๓.๗๕	๗๗๓.๗๕	๓๒๔.๙๗๕	๐.๔๒
๑๐	๖๖	๘๙๒.๐๐	๘๙๒.๐๐	๓๗๔.๖๔	๐.๔๒
๑๑	๙๓	๑,๑๕๒.๕๐	๑,๑๕๒.๕๐	๔๘๔.๐๕	๐.๔๒
๑๒	๑๕๓	๒,๐๖๓.๗๕	๒,๐๖๓.๗๕	๘๖๖.๗๗๕	๐.๔๒
๑๓	๑๑๓	๑,๗๐๘.๗๕	๑,๗๐๘.๗๕	๗๑๗.๖๗๕	๐.๔๒
๑๔	๘๖	๑,๔๕๒.๕๐	๑,๔๕๒.๕๐	๖๑๐.๐๕	๐.๔๒
๑๕	๖๒	๔๘๘.๗๕	๔๘๘.๗๕	๒๐๕.๒๗๕	๐.๔๒
รวม	๑,๕๖๗	๑๙,๐๔๒.๐๐	๑๙,๐๔๒.๐๐	๗๙๙๗.๖๔	๐.๔๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๑๖ กราฟแสดงปริมาณการปลูกข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

ส่วนใหญ่การปลูกข้าวของเกษตรกร จะปลูกข้าวเจ้า พันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ข้าวเหนียว พันธุ์ กข.๖ ข้าวเจ้า พันธุ์ กข.๑๕ โดยส่วนใหญ่เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง และซื้อจากแหล่งต่างๆ ที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน โรงสี เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

การเตรียมดินแยกได้เป็น ๓ ขั้นตอน คือ

- การไถกลบตอซังข้าว หลังการเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม
- การไถตะ ช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม
- การไถแปร ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

(๓) การปลูก

โดยส่วนใหญ่ทำนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ ๙๕ มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ สำหรับนาหว่าน ประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ เริ่มทำการหว่าน ช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม ในส่วนนาดำ คิดเป็นร้อยละ ๕ จะมีการหว่านกล้า ในช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ประมาณ ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ และทำการปักดำช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม

(๔) ระบบการให้น้ำ

เป็นการเพาะปลูกโดยอาศัยน้ำฝน หากปีใดมีปริมาณน้ำฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง หรือแห้งแล้ง ผลผลิตจะเสียหายเป็นพื้นที่กว้าง

(๕) การดูแลรักษา

- การจัดการดินทำการไถกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยว
- การสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเพื่อกำจัดวัชพืช และศัตรูพืชต่างๆ อย่างน้อย ๑ ครั้ง/สัปดาห์
- การป้องกันกำจัดโรคที่พบ เช่น โรคไหม้ ป้องกันโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

(๖) การใส่ปุ๋ย

- การใส่ปุ๋ยคอก เช่น ปุ๋ยมูลโค-กระบือ ที่เลี้ยงเองในช่วงการไถตะ อัตราประมาณ ๒๐๐-๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่
- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน หลังข้าวออก
- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ที่ระยะกำเนิดช่อดอก หรือ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก

(๗) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำการเก็บเกี่ยวในช่วง ๒๘-๓๐ วัน หลังวันออกดอก โดยเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ด้วยรถเกี่ยวนวดข้าว และบางส่วนใช้แรงงานคน ตากข้าวให้ความชื้นลดลงเหลือประมาณ ๑๒-๑๔ % ก่อนนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย และเก็บรักษา

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรจะนำผลผลิตข้าวที่ได้ไปเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉางของตนเองสำหรับเก็บไว้บริโภค หรือรอการจำหน่าย

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

ใช้วิธีการเขตกรรมเป็นหลัก โดยการสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเมื่อพบโรคและแมลงศัตรู จะทำการป้องกันกำจัดทันที หากเกษตรกรไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง จะนำพืชที่เป็นโรคและแมลงศัตรูทำลายเข้ามาให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรวินิจฉัย และแนะนำวิธีป้องกันกำจัดที่ถูกต้อง

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี			เตรียมดิน			ปลูก	ดูแลรักษา				เก็บเกี่ยว	อัดฟาง
			←————→			△	←————→				△	←————→

สัญลักษณ์ ←————→ ช่วงฤดูปลูก △ ปลูกสูงสุด
 ←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๑๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
 (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๓,๗๕๐ บาท

ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ในเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ไถกลบตอซัง	-	๒๐๐	
ไถดะ	-	๒๐๐	
ไถแปร	-	๒๐๐	
พันธุ์ข้าว	-	๗๐๐	
ค่าจ้างปลูก (หวาน)	-	๑๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘	-	๗๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐	-	๓๐๐	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	-	๑๐๐	
ค่ารถเกี่ยวข้าว	-	๘๐๐	
ค่าขนส่ง	-	๑๕๐	
ค่าอื่นๆ เช่น เชื้อเพลิง เบ็ดเตล็ดฯ	-	๓๐๐	
รวม	-	๓,๗๕๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

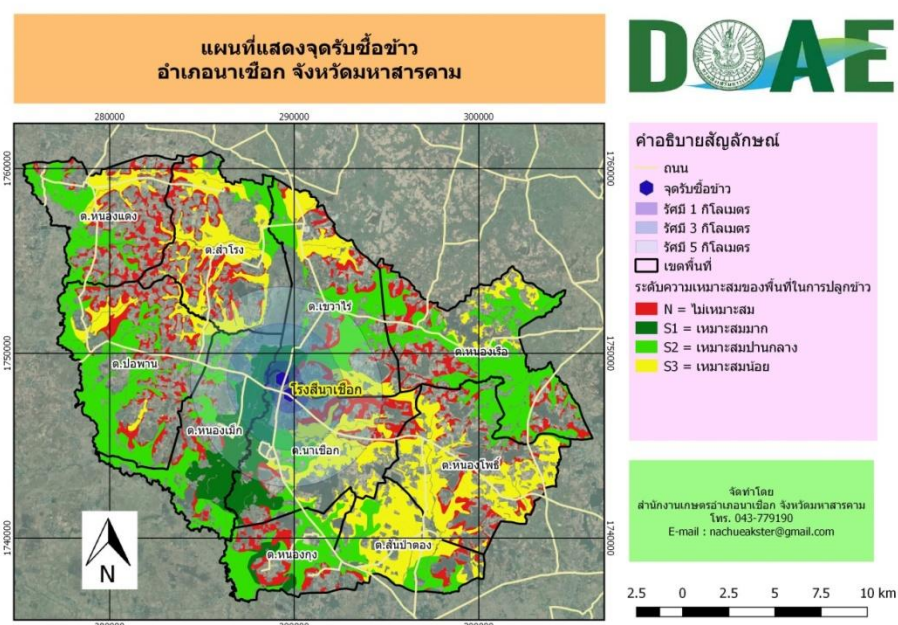
จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอนาเชือก ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๓ แห่ง ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้และจำหน่าย ๑๕,๐๐๐ ตัน/ปี

(๑) วิธีการตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวไว้เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจึงจำหน่าย การนำผลผลิตออกมาจำหน่ายของเกษตรกรจะนำมาจำหน่ายเมื่อมีความจำเป็นต้องการใช้เงิน หรือเมื่อข้าวมีราคาสูง โดยเกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาข้าวเองได้ ต้องเป็นไปตามกลไกการตลาดข้าว การจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรจะนำเข้ามาขายในแหล่งรับซื้อในตัวอำเภอ

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอนาเชือก ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๓ แห่ง

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๘๖ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๔.๒ มั่นสำปะหลัง

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

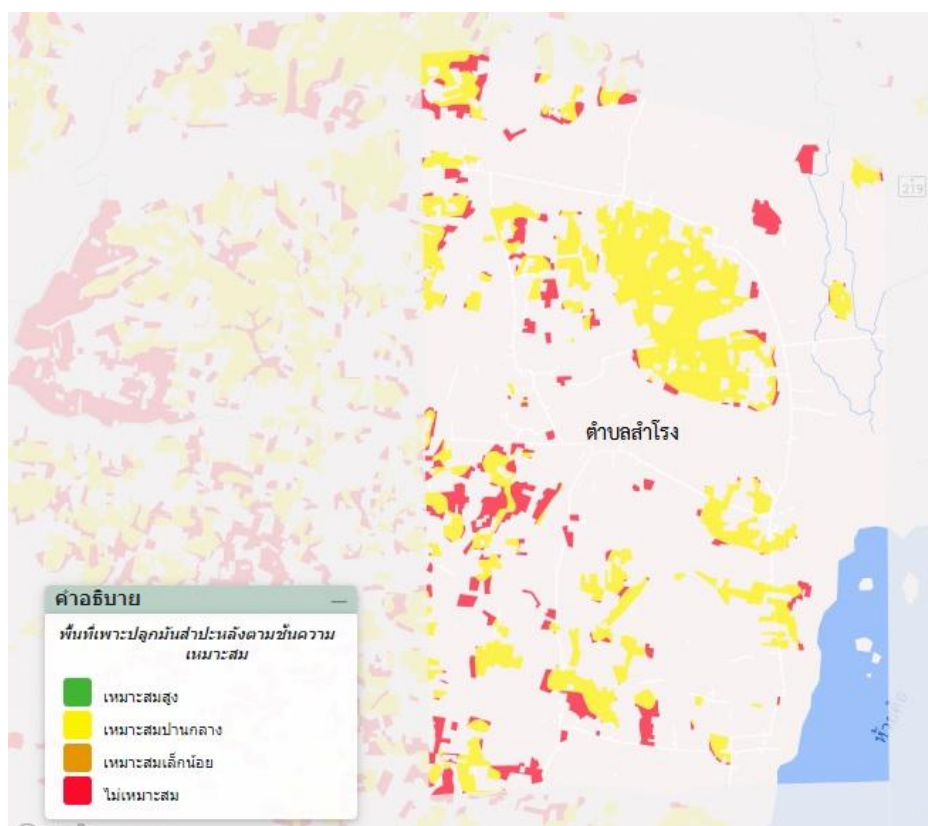
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมด จำนวน ๕,๘๘๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔,๔๘๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๑๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๔๐๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๖

ตารางที่ ๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

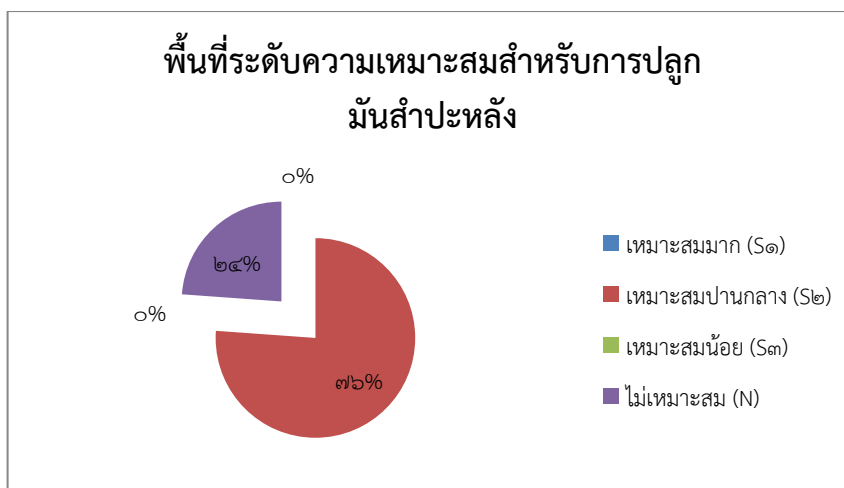
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
หนองเม็ก	-	๔,๔๘๓	-	๑,๔๐๕	๕,๘๘๘

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒๐ กราฟแสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง
ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

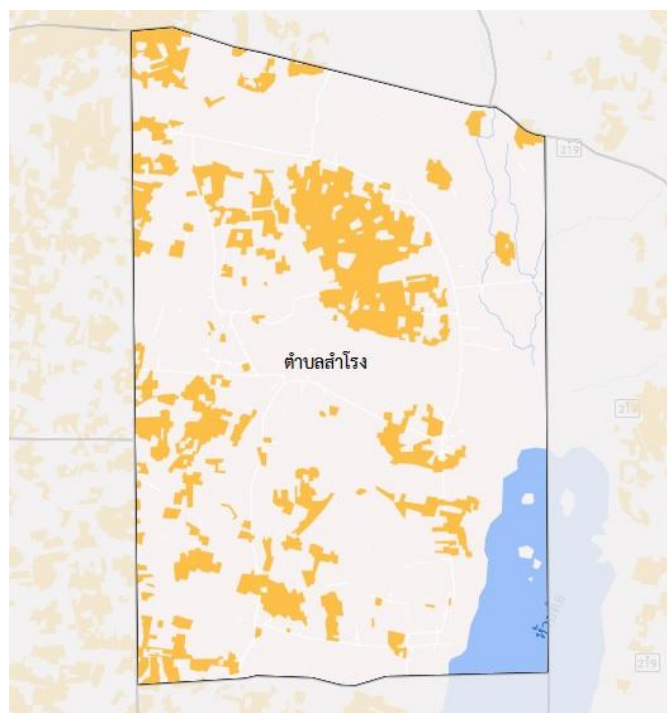
(๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔,๓๗๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านดงม่วง หมู่ ๕ จำนวน ๗๐๕.๕ ไร่ รองลงมา คือ บ้านเหล่ากว้าง หมู่ ๙ จำนวน ๔๖๖.๕ ไร่ และบ้านหัวดง หมู่ ๔ จำนวน ๓๒๔.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	๑	๓๔๔
๒	๒	๒๙๐
๓	๓	๓๐๔.๗๕
๔	๔	๓๒๔.๒๕
๕	๕	๗๐๕.๕
๖	๖	๖๔
๗	๗	๒๐๘.๕
๘	๘	๒๗๓
๙	๙	๔๖๖.๕
๑๐	๑๐	๙๓
๑๑	๑๑	๓๑๓.๕
๑๒	๑๒	๓๓๒.๗๕
๑๓	๑๓	๓๑๓.๒๕
๑๔	๑๔	๒๙๐.๒๕
๑๕	๑๕	๔๖.๗๕
รวม		๔,๓๗๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๑ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

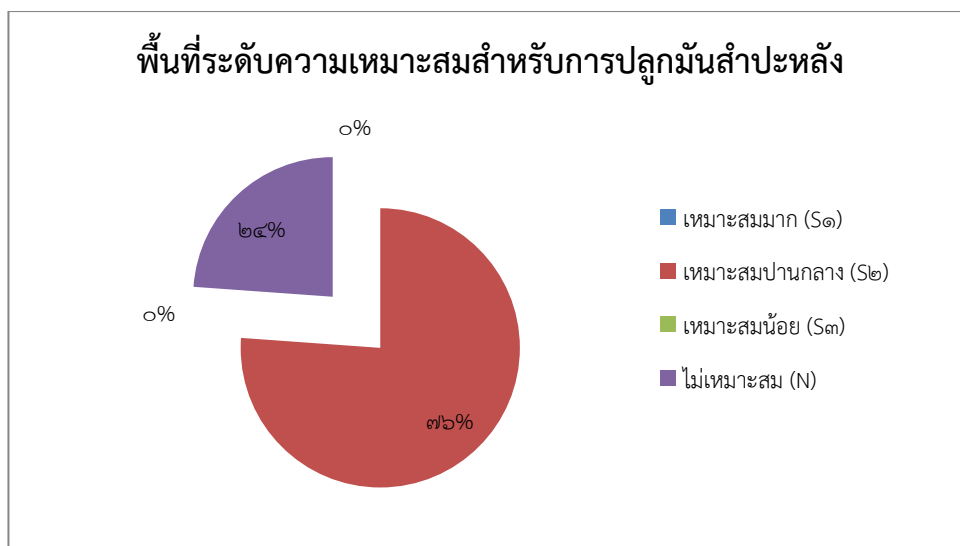
(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๕,๘๘๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔,๔๘๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๑๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๔๐๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๖

ตารางที่ ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
หนองเม็ก	-	๔,๔๘๓	-	๑,๔๐๕	๕,๘๘๘

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๒ กราฟแผนี่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒) ปริมาณการผลิต

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔,๓๗๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านดงม่วง หมู่ ๕ จำนวน ๗๐๕.๕ ไร่ รองลงมา คือ บ้านเหล่ากว้าง หมู่ ๙ จำนวน ๔๖๖.๕ ไร่ และบ้านหัวดง หมู่ ๔ จำนวน ๓๒๔.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๕ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

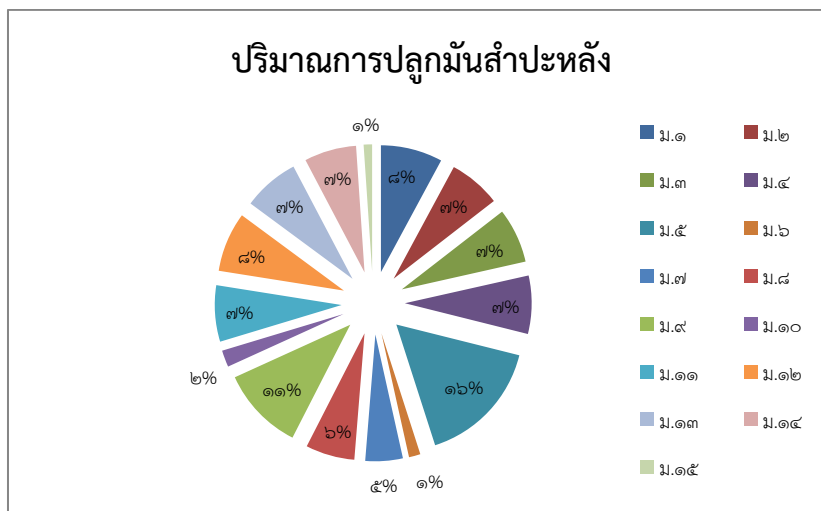
หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๓๓	๓๔๔	๓๔๔	๑๑๕๒.๔	๓.๓๕
๒	๒๘	๒๙๐	๒๙๐	๙๗๑.๕	๓.๓๕
๓	๓๐	๓๐๔.๗๕	๓๐๔.๗๕	๑๐๒๐.๙๑	๓.๓๕
๔	๓๖	๓๒๔.๒๕	๓๒๔.๒๕	๑๐๘๖.๒๔	๓.๓๕

ตารางที่ ๒๕ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๕	๗๐	๗๐๕.๕	๗๐๕.๕	๒๓๖๓.๔๓	๓.๓๕
๖	๙	๖๔	๖๔	๒๑๔.๔	๓.๓๕
๗	๓๐	๒๐๘.๕	๒๐๘.๕	๖๙๘.๔๗๕	๓.๓๕
๘	๔๑	๒๗๓	๒๗๓	๙๑๔.๕๕	๓.๓๕
๙	๕๘	๔๖๖.๕	๔๖๖.๕	๑๕๖๒.๗๘	๓.๓๕
๑๐	๑๑	๙๓	๙๓	๓๑๑.๕๕	๓.๓๕
๑๑	๓๒	๓๑๓.๕	๓๑๓.๕	๑๐๕๐.๒๓	๓.๓๕
๑๒	๔๒	๓๓๒.๗๕	๓๓๒.๗๕	๑๑๑๔.๗๑	๓.๓๕

๑๓	๓๓	๓๑๓.๒๕	๓๑๓.๒๕	๑๐๔๙.๓๙	๓.๓๕
๑๔	๓๐	๒๙๐.๒๕	๒๙๐.๒๕	๙๗๒.๓๓๘	๓.๓๕
๑๕	๑๐	๔๖.๗๕	๔๖.๗๕	๑๕๖.๖๑๓	๓.๓๕
รวม	๔๙๓	๔,๓๗๐	๔,๓๗๐	๑๔,๖๓๙.๕๐	๓.๓๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๓ กราฟแสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ในท้องถิ่น โดยการใช้พันธุ์ในแปลงของตนเองเป็นส่วนใหญ่ หากมีการขนย้ายหรือซื้อมาจากแหล่งมีการซื้อมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์ นครราชสีมา พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

หากดินที่ทำการเพาะปลูกมันติดต่อกันหลายปีควรปรับปรุงดิน เพื่อรักษาระดับผลผลิตในระยะยาว ด้วยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเปลือกมันชนิดเก่าค้างปี (จากโรงแปงทั่วไป) ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือ ปลูกพืชตระกูลถั่วต่างๆ หมุนเวียนบำรุงดิน ในกรณีที่พื้นที่ประเภทหญ้าคา ควรใช้ยาราดอ๊อฟ หรือเครื่องถั่วต่างๆ ควรใช้ยาสตาร์เรน ฉีดพ่นยาจำกัดเสียก่อนการไถ จากนั้นไถครั้งแรกโดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยวาน ๓ (อย่าเผาทำลายวัชพืช) ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดินต่อไป ไถพรวนด้วยวาน ๗ อีก ๑-๒ ครั้ง ตามความเหมาะสม และรีบปลูกโดยเร็ว ในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่

(๓) การปลูก

ใช้ท่อนพันธุ์มันที่สด อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดทิ้งไว้ไม่เกินประมาณ ๑๕ วัน โดยตัดให้มีความยาวประมาณ ๒๐ ซม. มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา เพื่อป้องกันเชื้อราและแมลง ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน ๑.๖ ซีดี (๑๖๐ กรัม) ผสมร่วมกับมาลาโรออน ๒๐ ซีซี ในน้ำ ๒๐ ลิตร ประมาณ ๕ นาที ก่อนปลูก

ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ ซม. และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ ซม.

(๔) ระบบการให้น้ำ

อาศัยน้ำฝน และความชุ่มชื้นในดิน

(๕) การดูแลรักษา

สำหรับการปลูกในฤดูฝน สภาพดินชื้น ควรฉีดยาคุมวัชพืชด้วยยาไดยูรอน (คาแม็กซ์) หลังจากการปลูกทันที ไม่ควรเกิน ๓ วัน หรือก่อนต้นมันงอก หากฉีดหลังต้นมันงอกอาจทำให้ต้นมันเสียหายได้ ใช้น้ำในอัตรา ๖ ซีต (๖๐๐ กรัม) ผสมน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นได้ประมาณ ๑ ไร่/ครั้ง

(๖) การใส่ปุ๋ย

กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรืองานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุมห่างจากโคนต้น ๑ คืบ แล้วกลบดินตามก็ได้ ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบถาก หรือฉีดพ่นด้วยยากรัมม็อกโซน (ควรใช้ฝากครอบหัวฉีด เพื่อป้องกันไม่ให้ยาโดนตาและลำต้นมัน)

(๗) การเก็บเกี่ยว

ทำการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงอายุที่เหมาะสม คือ ประมาณ ๑๐-๑๒ เดือน พร้อมทั้งวางแผนการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง เพื่อการปลูกในคราวต่อไปส่วนของต้นมันสำปะหลังที่ไม่ใช้ เช่น ใบ กิ่ง ก้าน หรือ ลำต้น ควรสับทิ้งไว้ในแปลง เพื่อให้เป็นปุ๋ยพืชสดในดินต่อไป

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกมันสำปะหลัง ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
มันสำปะหลัง	เตรียมดิน			ปลูก		ดูแลรักษา						เก็บเกี่ยว	
	←————→			←△————→		←————→						←▽————→	

สัญลักษณ์

←————→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๔ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังใน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง โดยเป็นพื้นนอกเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๖,๔๒๐ บาท

ตารางที่ ๒๖ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๔ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าไถตะ๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าไถแปร๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่ายกร่องปลูก๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)๖๐๐.....บาท/ไร่

๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๒,๔๐๐.....ท่อน/ไร่๑,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างปลูก๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)๑,๖๐๐.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช๖๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)๗๐๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ (ใส่ ๒ รอบ)๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยมูลไก่คอกดิน๘๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย (๒ ครั้ง ใส่เอง)-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีฆ่าท่อนพันธุ์๕๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)๕๐.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)๖๐๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง๘๗๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗)๘๗๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))๖,๔๒๐.....บาท/ไร่

ตารางที่ ๒๖ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๔ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ๓,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้๒.๒๐.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑. x ๒. = ๓.๖,๖๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔.๖,๔๒๐.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)๑๘๐.....บาท/ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเฉลี่ย ๓.๐-๔.๐% ต่อปี โดยมีแรงหนุนหลักมาจาก

๑. อุตสาหกรรมอาหารที่คาดว่าจะขยายตัวได้ ๓.๕-๔.๐% ต่อปี ในช่วงปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ ตามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังสถานการณ์ COVID-๑๙ คลี่คลายลง (ข้อมูลจาก Euromonitor)

๒. ความต้องการใช้เอทานอลมีแนวโน้มขยายตัวตามความต้องการใช้น้ำมันแก๊ซโซฮอลล์ E๒๐ และ E๘๕ จากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับการให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยที่มากขึ้นของประชาชน ซึ่งกระตุ้นความต้องการแอลกอฮอล์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบ และ

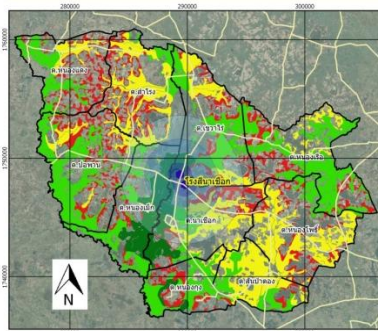
๓. อุตสาหกรรมเอทานอลที่หันมาใช้มันสด มันเส้น และน้ำแป้งมันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบมากขึ้น แทนปริมาณอ้อยและกากน้ำตาลที่ลดลงและมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

(๑) วิธีการตลาด

ผลประกอบการปรับตัวดีขึ้นจากราคารับซื้อหัวมันสดที่สูงขึ้น โดยต้นทุนการเพาะปลูกมีทิศทางทรงตัว ขณะที่ความต้องการวัตถุดิบหัวมันสดจากภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง ประกอบกับมาตรการภาครัฐในการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (อาทิ โครงการประกันรายได้ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการอุดหนุนปริมาณผลผลิต) ทำให้เกษตรกรมีโอกาสทำกำไรได้เพิ่มขึ้น

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีโรงงานแหล่งรับซื้อผลผลิต รวม ๒ แห่ง

ภาพที่ ๒๕ แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๖๑ ราย

องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑.๔.๓ อ้อยโรงงาน

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

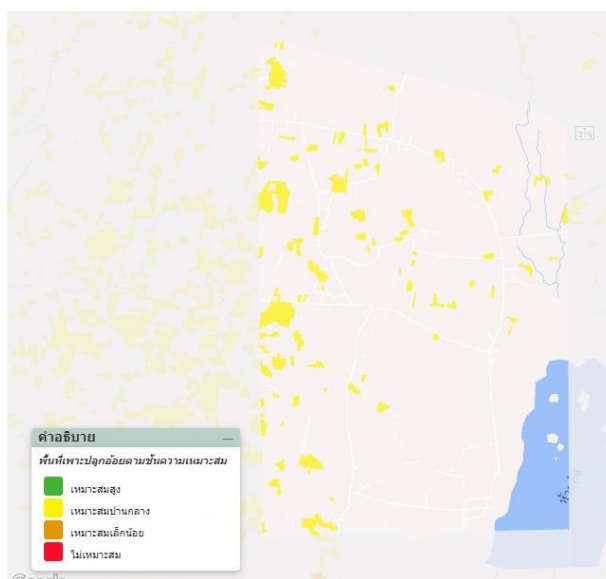
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อยโรงงาน ทั้งหมด จำนวน ๕,๘๘๘ ไร่ เป็นพื้นที่เหมาะปานกลาง (S๒) จำนวน ๑,๕๖๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

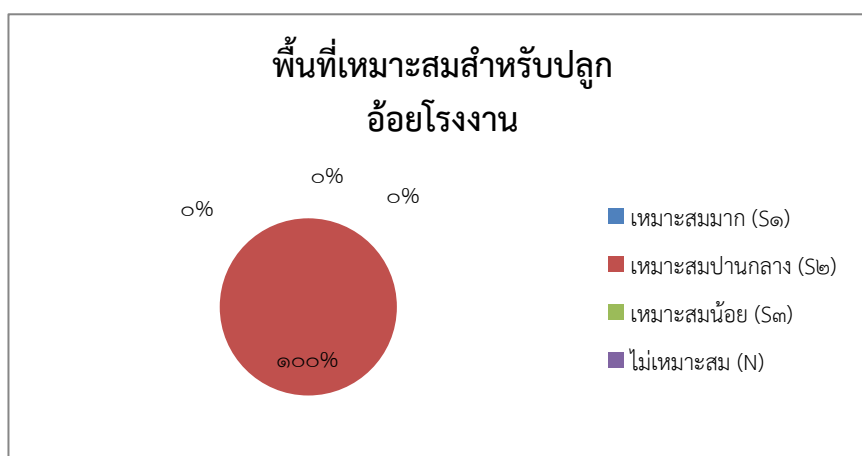
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
หนองเม็ก	-	๑,๕๖๐	-	-	๑,๕๖๐

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๖ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒๗ กราฟแสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗)

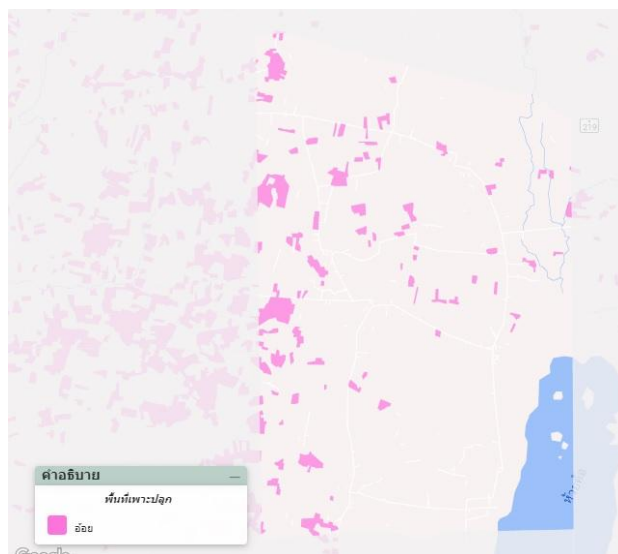
(๒) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๒๔๙.๒๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านขี้เหล็ก หมู่ ๑๑ จำนวน ๖๘ ไร่ รองลงมา คือ บ้านโพนทราย หมู่ ๒ จำนวน ๕๔ ไร่ และบ้านหนองเม็กใหม่ หมู่ ๑๒ จำนวน ๔๒.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๙ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	๑	๘.๕๐
๒	๒	๕๔
๓	๓	๑๐
๔	๔	-
๕	๕	-
๖	๖	๗
๗	๗	-
๘	๘	๓.๕๐
๙	๙	-
๑๐	๑๐	-
๑๑	๑๑	๖๘
๑๒	๑๒	๔๒.๒๕
๑๓	๑๓	๓๗
๑๔	๑๔	๑๙
๑๕	๑๕	-
รวม		๒๔๙.๒๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๒๘ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

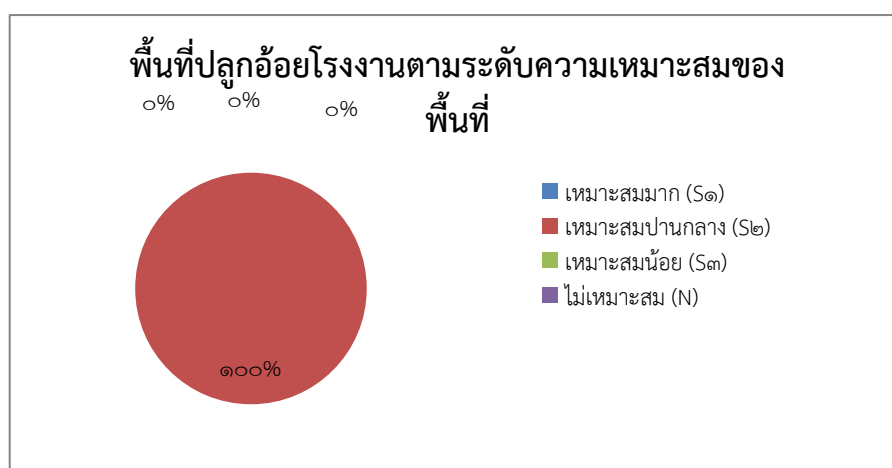
(ก) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๒๔๙.๒๕ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๔๙.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐

ตารางที่ ๓๐ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสมปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
หนองเม็ก	-	๒๔๙.๒๕	-	-	๒๔๙.๒๕

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

ภาพที่ ๒๙ กราฟแผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒) ปริมาณการผลิต

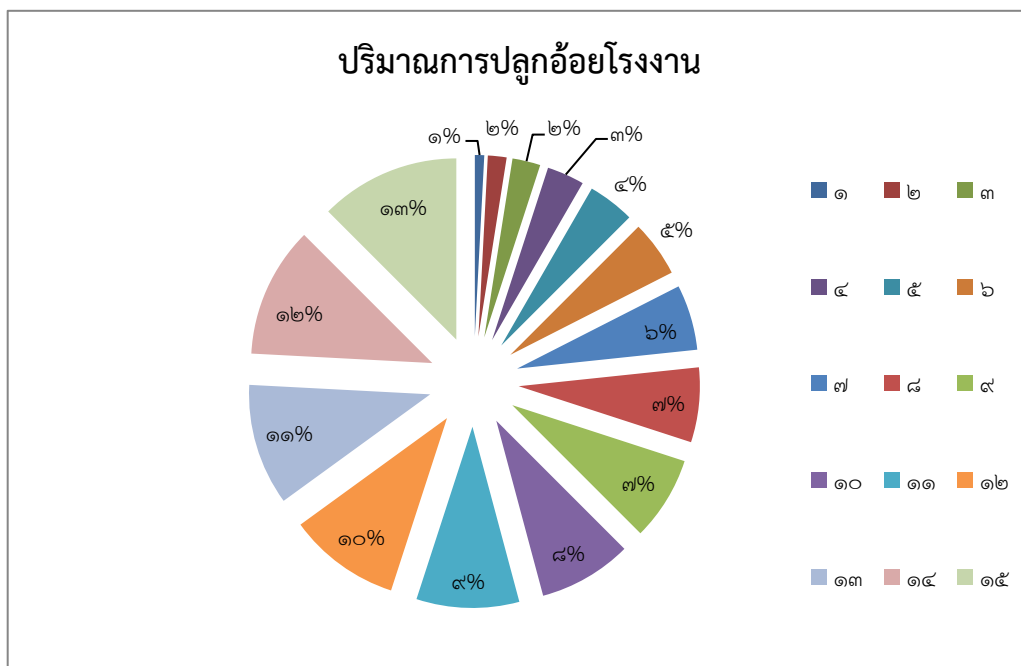
ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๒๔๙.๒๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านขี้เหล็ก หมู่ ๑๑ จำนวน ๖๘ ไร่ รองลงมา คือ บ้านโพนทราย หมู่ ๒ จำนวน ๕๔ ไร่ และบ้านหนองเม็กใหม่ หมู่ ๑๒ จำนวน ๔๒.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๑ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๒	๘.๕๐	๘.๕๐	๘๕	๑๐
๒	๖	๕๔	๕๔	๕๔๐	๑๐
๓	๒	๑๐	๑๐	๑๐๐	๑๐
๖	๑	๗	๗	๗๐	๑๐

๘	๑	๓.๕๐	๓.๕๐	๓๕	๑๐
๑๑	๗	๖๘	๖๘	๖๘๐	๑๐
๑๒	๔	๔๒.๒๕	๔๒.๒๕	๔๒๒.๕๐	๑๐
๑๓	๔	๓๗	๓๗	๓๗๐	๑๐
๑๔	๒	๑๙	๑๙	๑๙๐	๑๐
รวม	๒๙	๒๔๙.๒๕	๒๔๙.๒๕	๒,๔๙๒.๕๐	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕

ภาพที่ ๓๐ กราฟแสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรมีหลักการของการคัดเลือกพันธุ์อ้อยให้เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนี้

๑. เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและมีคุณภาพ ความหวานสูง ซึ่งโดยควรมีค่าซีซีเอส. สูงกว่า ๑๒
๒. เป็นพันธุ์อ้อยที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูอ้อยที่สำคัญ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งปลูกอ้อย กล่าวคือ ในพื้นที่ใดที่มีโรคและแมลงศัตรูอ้อยชนิดใด พันธุ์อ้อยที่ควรเลือกใช้ในพื้นที่นั้น ๆ ก็ควรเป็นพันธุ์อ้อยที่ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูอ้อยที่สำคัญดังกล่าวเช่น การต้านทานต่อโรคเหี่ยวเนาแดง โรคเส้ดำ การเข้า ทำลายของหนอนกออ้อย เป็นต้น

๓. สอดคล้องกับพฤติกรรมความชอบ และวิธีการปฏิบัติในการปลูกและดูแลรักษาอ้อยของตัวเกษตรกรแต่ละรายในแต่ละพื้นที่รวมทั้งความพร้อมทางด้านเครื่องมือ เครื่องจักรกลทางเกษตร และแรงงาน เป็นต้น

๔. เลือกพันธุ์อ้อยให้เหมาะสมกับสภาพดินในพื้นที่ปลูกอ้อยของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามสภาพดิน วิธีการให้น้ำ เป็นต้น เพื่อให้อ้อยสามารถแสดงศักยภาพ ของพันธุ์อ้อยในการให้ผลผลิตและคุณภาพอ้อย

ได้อย่างเต็มที่ ตามคำแนะนำของ นักวิชาการหรือนักส่งเสริมที่มีข้อมูลว่าพันธุ์อ้อยใด เหมาะสมกับชนิดดินแบบใด และรูปแบบวิธีการปลูกแบบใด

๕. พิจารณาความสามารถในการไว้ตัวของอ้อย โดยพบว่าอ้อยต่อคือส่วนที่ เป็นผลกำไรของการผลิตอ้อย ดังนั้น อ้อยที่เลือกใช้ควรเป็นพันธุ์ที่สามารถไว้ต่อได้ดีและนานหลายปีโดยในแต่ละรอบผลผลิตอ้อยอาจลดลงได้ แต่ไม่ควรเกินร้อยละ ๒๐ ของอ้อยปลูก

๖. อายุการเก็บเกี่ยวอ้อย เพราะอ้อยแต่ละสายพันธุ์มีอายุการเจริญเติบโต และการสะสมน้ำตาลที่แตกต่างกันไป โดยบางพันธุ์มีการสะสมน้ำตาลเร็ว บางพันธุ์มีการสะสมน้ำตาลช้า และความยาวนานของการมีระดับการสะสมน้ำตาลในระดับสูง (ความหวาน ลดลงเร็ว หรือช้า) ซึ่งพันธุ์อ้อยที่เกษตรกรชาวไร่สามารถเลือกใช้แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม

๖.๑ อ้อยพันธุ์เบา คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลเร็วและมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๘-๑๐ เดือน อาจเก็บเกี่ยวช่วงต้นฤดูหีบ (พฤศจิกายน - ธันวาคม) เช่น K๘๔-๖๙, K๙๐-๗๗, LK๙๕-๑๑๘, LK๙๕-๑๒๔, อีเหี่ยว, อุทอง ๒, อาทอง ๕, อุทอง ๖, KU๕๐, KU๖๐-๒ และ KU๖๐-๓ เป็นต้น

๖.๒ อ้อยพันธุ์กลาง คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลเร็วปานกลาง อายุการเก็บเกี่ยวระหว่าง ๑๐-๑๒ เดือน เหมาะสำหรับการเก็บเกี่ยวช่วงกลางหีบ (มกราคม- กุมภาพันธ์) เช่น K๘๘-๖๕, K๘๘-๘๗, K๙๒-๘๐, K๙๗-๒๗, K๙๙๗๒, อุทอง ๓, อุทอง ๘, กพส. ๙๔-๑๓ และขอนแก่น ๓ เป็นต้น

๖.๓ อ้อยพันธุ์หนัก คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลช้าอายุการเก็บเกี่ยวมากกว่า ๑๒ เดือน เหมาะสำหรับการเก็บเกี่ยวปลายฤดู เช่น K๘๔-๒๐๐, K๘๘-๙๒, K๙๒-๒๑๓, K๙๐-๕๔, อุทอง ๑ และอุทอง ๗ เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

เป็นการกำจัดวัชพืชในขั้นต้น ซึ่งช่วยให้น้ำฝนไหลซึมผ่านลงไปดินได้ดี ทำให้รากอ้อยเจริญเติบโตลงดินได้ง่าย ในพื้นที่ที่ปลูกอ้อยมาเป็นเวลานานมักจะเกิดดินดาน จึงควรไถดินดานเพื่อทำลายชั้นดินดานก่อนที่จะทำการไถตะ ไถแปร เมื่อเตรียมดินแล้ว จึงทำการยกร่องเพื่อปลูกอ้อย

- การเตรียมดินในพื้นที่ทั่วไป จะไถ ๒-๓ ครั้ง ลึกประมาณ ๓๐-๕๐ ซม.

- การเตรียมดินในพื้นที่ปลูกอ้อยมาก่อน มักจะเกิดชั้นดินดาน เนื่องจากมีการใช้เครื่องมือเครื่องจักร หรือรถบรรทุกเข้าไปเหยียบย่ำในพื้นที่ จึงเกิดการบดอัดดินชั้นล่าง จึงเกิดชั้นดินดานทำให้เป็นปัญหาต่อการไหลซึมของน้ำสู่ดินชั้นล่างไม่ดี รากอ้อยไม่สามารถเจริญลึกลงไปดินชั้นล่างได้ดีเท่าที่ควร

(๓) การปลูก

ในการปลูกอ้อยมี ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การเตรียมท่อนพันธุ์อ้อย

- การจัดหาพันธุ์อ้อย เป็นอ้อยปลูกเพื่อทำพันธุ์โดยตรง อายุ ๗-๑๐ เดือน ไม่แก่ หรืออ่อนจนเกินไป มีลำต้นสมบูรณ์ ปราศจากโรคและแมลง เป็นพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริม

- การแช่หรือชุบท่อนพันธุ์ จะช่วยควบคุมเชื้อโรคได้ระยะเวลาหนึ่ง

- แช่หรือชุบท่อนพันธุ์อ้อยด้วยสารเคมี

- แช่หรือชุบท่อนพันธุ์อ้อยในน้ำร้อน ๕๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๒ ชั่วโมง

๒. การปลูกอ้อย

วิธีการปลูกอ้อย มี ๒ วิธีการใหญ่ คือ

๒.๑ การปลูกด้วยแรงงานคน แยกออกเป็น ๒ วิธี

- การปลูกอ้อยเป็นท่อน ข้อดี คัดเลือกตาที่สมบูรณ์ ข้อเสีย สิ้นเปลืองเวลา เสียค่าแรงงานสูง

- การปลูกอ้อยทั้งลำ ข้อดี ประหยัดแรงงาน เวลา เสียค่าใช้จ่ายต่ำ ข้อเสีย ความงอกของ

อ้อยไม่สม่ำเสมอ บางครั้งอาจมีโรคที่ติดมากับพันธุ์อ้อย เนื่องจากไม่ได้ตรวจสอบ

๒.๒ การปลูกด้วยเครื่องจักร นิยมใช้ในกรณีที่ชาวไร่อ้อยมีพื้นที่ปลูกอ้อยมาก และมีเงินลงทุน การใช้เครื่องจักรสามารถยกร่องแล้วปลูกได้ และไม่จำเป็นต้องยกร่องไว้ก่อน

เทคนิคในการปลูกอ้อยเพื่อให้อ้อยงอก

- กรณีของฝนตกน้ำขัง หรือดินมีการระบายน้ำไม่ได้

ถ้าปลูกอ้อยแล้วกลบอ้อยลึกเกินไป ทำให้ท่อนอ้อยหรือลำอ้อยเน่าเสียหายก่อนที่อ้อยจะงอก ทำให้ต้องปลูกซ่อมอ้อยใหม่ ทางแก้ไขในกรณีนี้ก็คือ ถ้าดินแฉะน้ำขังมากและจำเป็นจะต้องปลูก ใช้วิธีปักพันธุ์อ้อยหรือเสียบพันธุ์อ้อยทำมุมประมาณ ๔๕ องศา เมื่ออ้อยงอกและดินแห้งแล้วจึงมากลบอีกครั้งหนึ่ง

- กรณีที่ฝนตกแล้วดินแฉะ

ยังไม่ได้ปลูกหรือกลบอ้อย ให้วางพันธุ์อ้อยไว้ในร่อง แต่ต้องแน่ใจว่าไม่ไหลไปกับน้ำเมื่อมีฝนตก ซ้ำลงมาอีกครั้งหนึ่ง หรือถ้าดินเปียก อุ่นน้ำมาก อาจจะใช้วิธีวางท่อนอ้อยแล้วกลบดินบางๆ ก็ได้ ก็จะช่วยให้อ้อยงอกโดยไม่เน่าได้

- กรณีที่ขณะปลูกอ้อยไม่มีฝนหรือปลูกไปแล้วจะไม่มีน้ำ หรือฝนทิ้งช่วง

จำเป็นจะต้องรักษาพันธุ์อ้อยที่ปลูกไปแล้ว ข้อแนะนำ คือ พยายามใช้ดินกลบอ้อยให้หนา เหยียบหรือกดให้แน่นเพื่อรักษาความชื้นในดิน เช่นเดียวกับการปลูกอ้อยข้ามแล้ง ในกรณีนี้ ไม่ควรลอกกาบอ้อยออก ปล່อ้อยให้หุ่มตาไว้จนกว่าจะมีความชื้นมากพอที่จะงอกได้เป็นต้น เรื่องความงอกของอ้อยอาจจะไม่สม่ำเสมอ หรือออกเพียงร้อยละ ๖๐-๗๐ และอาจจะต้องปลูกซ่อมอ้อยหลังการงอก

หลังจากที่ปลูกอ้อยแล้ว ๑๕-๓๐ วัน ท่อนอ้อยจะงอกโผล่พ้นดินเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับ

- สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอุณหภูมิ และความชื้นในดิน เช่น ถ้าอุณหภูมิค่อนข้างสูงอ้อยจะงอกเร็วกว่าสภาพที่อุณหภูมิต่ำ เป็นต้น

- คุณภาพของพันธุ์อ้อย พันธุ์อ้อยที่ได้รับการดูแลดีกว่าจะมีอัตราการงอก และการเจริญเติบโตดีกว่า แม้ว่าจะเป็นพันธุ์อ้อยเดียวกันก็ตาม

(๔) ระบบการให้น้ำ

เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน และความชุ่มชื้นในดิน ทั้งนี้การให้น้ำอ้อยควรคำนึงถึงระยะการเจริญเติบโต แบ่งเป็น ๔ ระยะดังนี้

- ระยะงอก (๐-๑ เดือน) หลังจากการปลูกอ้อยต้องการความชื้นที่เหมาะสม

- ระยะหลังจากงอก (๑-๒ เดือน) อ้อยต้องการน้ำมาก ควรให้น้ำทุกๆ ๑๐-๑๕ วัน

- ระยะแตกกอจนถึงระยะย่างปล้อง (อายุประมาณ ๒-๖ เดือน) อ้อยต้องการน้ำมาก อ้อยมีระบบรากสมบูรณ์สามารถดูดน้ำ และธาตุอาหารที่อยู่ไกลจากโคน

- ระยะก่อนเก็บเกี่ยว (อายุ ๙-๑๐ เดือนขึ้นไป) อ้อยต้องการน้ำน้อย เริ่มมีการสะสมน้ำตาล ควรให้น้ำแก่อ้อย ๑-๑.๕ เดือน ก่อนเก็บเกี่ยว

วิธีการให้น้ำแก่อ้อย มี ๓ แบบ คือ

- การให้น้ำตามร่อง (furrow irrigation) ความลาดเท ๐.๕-๓

- การให้น้ำแบบฝอยหรือฝนเทียม (sprinkler irrigation)

- การให้น้ำแบบหยด (drip irrigation)

(๕) การดูแลรักษา

การบำรุงรักษาอ้อยต่อ เพื่อให้ได้ผลผลิตดีควรมีการปฏิบัติดังนี้

- การแต่งตอ เกษตรกรรายย่อยนิยมแต่งตออ้อย โดยการใช้จอบคมๆ ปาดตออ้อยตรงระดับดินหรือไถลงไปเล็กน้อย ทำให้ได้หน่อใหม่เจริญจากตาแทงขึ้นมาจากไถดินพร้อมกันหลายหน่อ มีความแข็งแรงมากกว่าหน่อที่เกิดเหนือดิน

					▽
--	--	--	--	--	---

สัญลักษณ์ ↔ ช่วงฤดูปลูก △ ปลุกสูงสุด
 ←-----→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๓๑ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกอ้อยโรงงาน ใน ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
 (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน โดยเป็นพื้นนอกเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๖,๔๒๐ บาท

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน(อ้อยใหม่) ปี ๒๕๖๕ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ไถด้วยผาน ๗๒๐๐.....บาท/ไร่
- ลงรีปเปอร์ระเบิดดินดาน ๒ ครั้งตามแนวเหนือใต้๘๐๐.....บาท/ไร่
- พรวนด้วยผาน ๒๒ งาน ๒ ครั้ง เพื่อให้ดินละเอียด๔๐๐.....บาท/ไร่
- ลงมินิคอมบายนโรตารีพร้อมฝังปุ๋ยใต้แถวอ้อย๔๕๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)๑,๘๕๐.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๑.....ตัน/ไร่๑,๔๔๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างปลูกด้วยเครื่องปลูก๘๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)๒,๒๔๐.....บาท/ไร่

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน(อ้อยใหม่) ปี ๒๕๖๔ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าตัดอะเวย์ หลังจากให้น้ำ ๑๐ - ๑๕ วัน เพื่อกำจัดวัชพืชและ๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช๗๔๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช๓๔๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)๑,๒๘๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยมูลไก่คูลูกดิน๘๐๐.....บาท/ไร่

- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย (๒ ครั้ง)๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใส่ปุ๋ย (๔)๓,๖๐๐.....บาท/ไร่
๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีกำจัดศัตรูพืช-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)-.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗) ๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))๑๓,๓๒๐.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ๑๐,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้๑.๒.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑.๖๒. = ๓.๑๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔.๑๓,๓๒๐.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)-๑,๓๒๐.....บาท/ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ. ๒๕๖๗

ตารางที่ ๓๓ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน(อ้อยต่อ) ปี ๒๕๖๕ ตำบลหนองเม็ก อำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าเตรียมดิน-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)-.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๐.๒.....ต้น/ไร่๒๘๘.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างปลูกซ่อม๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)๔๘๘.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช๓๗๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช๑๗๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)๕๔๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)๑,๖๐๐.....บาท/ไร่
๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีกำจัดศัตรูพืช-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)-.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗) ๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))๖,๘๗๘.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ๑๐,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้๑.๒.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑.๖๒. = ๓.๑๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔. ๖,๘๗๘.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)๕,๐๒๒.....บาท/ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๗ คาดว่ารายได้ของธุรกิจจะกระเตื้องขึ้นตามการขยายตัวของปริมาณการจำหน่ายน้ำตาลโดยรวม แต่การพึ่งพาตลาดต่างประเทศในสัดส่วนสูง ทำให้ธุรกิจยังคงเผชิญความผันผวน

- โรงงานผลิตน้ำตาล รายได้ทยอยปรับดีขึ้นตามการขยายตัวของความต้องการบริโภค หนุนโดย

๑) กำลังซื้อทั้งในและต่างประเทศทยอยฟื้นตัวตามทิศทางเศรษฐกิจ

๒) อุตสาหกรรมต่อเนื่องมีแนวโน้มฟื้นตัว หลังวิกฤต COVID-๑๙ คลี่คลาย อาทิ อาหารและ

เครื่องดื่ม

๓) ความกังวลโรคระบาดกระตุ้นความต้องการใช้แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ

๔) กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวจะสนับสนุนความต้องการใช้เอทานอลในภาคขนส่ง

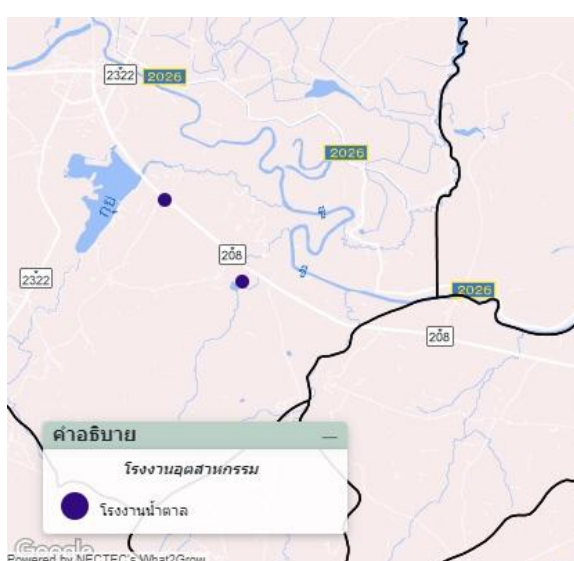
นอกจากนี้ การมีห่วงโซ่อุปทานที่เข้มแข็ง(จากระบบแบ่งปันผลประโยชน์) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลากหลาย และมีการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีมูลค่าเพิ่มสูง(จากการใช้ผลพลอยได้และวัสดุเหลือใช้มาเป็นวัตถุดิบ) จะช่วยให้โรงงานน้ำตาลสามารถทำกำไรได้ต่อเนื่อง

- ผู้ค่าน้ำตาล คาดว่าผู้ค่าน้ำตาลในตลาดต่างประเทศยังคงได้ประโยชน์จากแนวโน้มปริมาณส่งออกที่เพิ่มขึ้น แต่อาจมีความเสี่ยงจากการคาดการณ์ทิศทางราคาน้ำตาลที่ผันผวนตามความไม่แน่นอนของอุปทานในตลาดโลก ขณะที่ผู้ค่าน้ำตาลในประเทศเผชิญทิศทางราคาที่เคลื่อนไหวตามตลาดโลก จึงมีต้นทุนในการบริหารจัดการสต็อกเพิ่มสูงขึ้น

- ชาวไร่อ้อย คาดว่าผลผลิตอ้อยและค่าความหวานจะปรับดีขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย แต่ยังมีความเสี่ยงด้านราคาอ้อยที่ผันผวนตามราคาน้ำตาลตลาดโลก ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการตัดสินใจเพาะปลูกของเกษตรกร อย่างไรก็ตามภาครัฐและ/หรือโรงงานน้ำตาลจะมีมาตรการช่วยเหลือด้านรายได้แก่ชาวไร่อ้อยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะขาดแคลนผลผลิตอ้อยเข้าสู่ระบบ

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

เกษตรกรในตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม นำผลผลิตอ้อยโรงงานไปจำหน่ายยังโรงงานน้ำตาลวังขนายในพื้นที่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๒ แห่ง

ภาพที่ ๓๒ แสดงแหล่งรับซื้ออ้อยโรงงาน(โรงงานน้ำตาล) ในจังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๓ ราย

องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยโรงงาน

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่ ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๓๒	นางอำพร ทบอาจ	๑๒	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่
๓๓	นางยุภาพร ปะวะธา	๑๒	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่
๓๔	นางรัตนาพร อุตร์ศรี	๑๒	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๓๕ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. อ้อย	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ๕. ราคาตกต่ำ ไม่แน่นอน	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. อ้อย	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ขาด เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ใน การปลูกพืช	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการรับรอง	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์	๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน ๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย	กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพและ วิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อน – โอกาส – อุปสรรค

- จุดแข็ง (Strengths : S)

๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ/หนองน้ำ, สระน้ำ
๒. หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวสามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้
๓. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง
๔. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก
๕. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง
๖. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้

- จุดอ่อน (Weakness : w)

๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์
๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง
๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร
๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก
๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา
๖. เยาวชนขาดความรักต่ออาชีพการเกษตร
๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
๘. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

- โอกาส (Opportunities : O)

๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิต
๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้
๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง
๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหม ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP)
๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่

- อุปสรรค (Threats : T)

๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม
๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น
๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป
๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย/ไม่ได้รับการสนับสนุน
๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรผัน

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๓๖ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ/หนองน้ำ, สระน้ำ ๒. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ๓. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก ๔. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง ๕. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้ 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง ๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำเกษตร ๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก ๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา ๖. ชาวชนขาดความรักต่ออาชีพการเกษตร ๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ๘. ผลผลิตยังไม่ดีคุณภาพมาตรฐาน
<p style="text-align: center;">โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ ๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหมให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านกรเกษตรในพื้นที่ 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า) 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ๒. ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร ๓. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ฯ
<p style="text-align: center;">อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม ๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น ๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป ๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย ๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์ป้องกัน (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรับ (WT)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

๒.๒ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร

๒.๓ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

พันธุ์

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

GAP หรืออินทรีย์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต

ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต

การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น
แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย
การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน

การผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต

การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น
แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารพันธุมันสะอาด

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๓ อ้อย

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งพันธุมันสะอาด

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- YSF มีองค์ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้

- YSF มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการดำเนินการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในทุกด้าน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร/YSF

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน
- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรงตาม

ความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

ส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

- เสริมองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน
- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของแปลงใหญ่ให้มีความหลากหลาย ตรงตามความ

ต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการถ่ายทอด

ความรู้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ตารางที่ ๓๕ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐				
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.			
พัฒนาการผลิต สินค้า	๑. โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าว อินทรีย์	พัฒนาการผลิต ข้าวให้ได้ คุณภาพ ได้รับ การรับรอง มาตรฐานสินค้า เกษตร อินทรีย์	๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย	ม.๒, ๔, ๗, ๘, ๑๐, ๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๕ กลุ่ม	๒,๐๐ ๐,๐๐ ๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
	๒. โครงการ เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตมันสำปะหลัง	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตมัน สำปะหลัง โดย การเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๕ กลุ่มๆ ละ ๓๐ ราย	ม.๔, ๕, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
	๓. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอ้อยโรงงาน	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตอ้อย โรงงาน โดยการ เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๒๐ ราย	ม.๑ - ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
พัฒนาเกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. โครงการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทางการเกษตร และส่งเสริม การเชื่อมโยงเครือข่ายการ ดำเนินการเกษตรกรรุ่นใหม่	เพื่อถ่ายทอด องค์ความรู้ ทางด้าน การเกษตร และ ส่งเสริมการ เชื่อมโยง เครือข่ายการ ดำเนินการ	YSF ๒๐ ราย	ม.๑-ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก

ตารางที่ ๓๖ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐				
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.			
	๒. โครงการ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	เพื่อพัฒนาศูนย์ เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตสินค้า เกษตร ให้ สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ ให้แก่เกษตรกร ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	๑ ศูนย์	ม.๕	สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
พัฒนาพื้นที่ ทรัพยากร การเกษตร	๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียง	เพื่อส่งเสริมการ พัฒนาพื้นที่ เกษตรตาม แนวทางเกษตร ทฤษฎีใหม่ ด้วย การน้อมนำหลัก เศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับ ใช้	๑๕๐ ราย	ม.๑-ม.๑๕ หมู่ละ ๑๐ ราย	๑. การถ่ายทอด ความรู้ตาปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต พืชผัก/ผลไม้/พันธุ์ สัตว์ และพันธุ์ปลา	๑๕๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
การแปรรูป ผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๑. โครงการ ส่งเสริมการ พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร	เพื่อพัฒนา สินค้าของ วิสาหกิจชุมชน ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มี ความหลากหลาย ตรง ตามความ ต้องการของ ตลาด	๕ กลุ่ม ที่มี ศักยภาพ	ม.๑-ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๕ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

๑. หลักการและเหตุผล

ตามที่ภาครัฐได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ๒๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๐ ถึง ปี ๒๕๗๙ โดยน้อม เอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการ ดำเนินนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทร เทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ก็ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อ ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาชีพหลัก คือการทำเกษตรกรรม ซึ่งข้าวเป็นพืชหลักในการทำเกษตรของตำบล ในพื้นที่ตำบลมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อร่วมพัฒนารูปแบบการผลิต การตลาดข้าว แต่เนื่องจาก สมาชิกส่วนมากเป็นผู้สูงอายุซึ่งการทำกรผลิตข้าวนั้นเป็นไปได้ด้วยความลำบาก ในการผลิต การรักษาคุณภาพผลผลิต จึงจำเป็นต้องอย่างมากในการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดปัญหา การขาดแคลนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตเมล็ดพันธุ์ในการทำนาแต่ละฤดูการผลิต

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ในระบบการผลิตข้าว จะทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม/ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาและต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด รวมไปถึงการสร้างโอกาสในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ผลตอบแทนจากการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. เพื่อผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดได้
๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๓. เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่มีศักยภาพ จำนวน ๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ – เดือนกันยายน ๒๕๖๗

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลสำโรง
๒. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลสำโรง
๓. ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนเหลียม หมู่ ๗ ตำบลสำโรง
๔. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวบ้านโพนทราย หมู่ ๒ ตำบลสำโรง
๕. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวบ้านชุมแสง-ชุมแสงเหนือ หมู่ ๘, ๑๕ ตำบลสำโรง

๖. กิจกรรม

๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ชั้นเตรียมการ
 - ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาร่วมกัน
๒. ชั้นดำเนินงาน
 - จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
 - แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ
 - อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
 - จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๓. ประเมินผลการดำเนินงาน
 - ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อเครื่องคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๕๐๐ใบ/กลุ่ม	เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อเครื่องเย็บกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จำนวน ๔,๐๐๐ กระสอบๆ ละ ๖๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น	เป็นเงิน ๔,๐๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
๓. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๕. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอณาเข็อก จังหวัดมหาสารคาม.จำนวนประชากรในอำเภอ
นาเข็อก. กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๕. รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย แหล่งที่มา :

<http://air๔thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖๓>

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมส่งเสริมการเกษตร. แหล่งน้ำในอำเภอณาเข็อก แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>

กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๖๕. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๖๕. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมชลประทาน.๒๕๖๕ **ข้อมูลโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยค้อ** แหล่งที่มา :<http://mahasarakham.rid.go.th/content๔.htm>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๕. รายงานผลการวาดแปลง แหล่งที่มา :

<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๕. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

เว็บไซต์ไทยตำบลดอทคอม. **ข้อมูลตำบลศรีสุข อำเภอสีชมพู ขอนแก่น** แหล่งที่มา :

<http://www.thaitambon.com/tambon/๔๐๐๖๐๒>

สำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาสีชมพู.๒๕๖๕. **พื้นที่ถือครองของประชากรอำเภอสีชมพู.**

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๕. **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่**

(ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม. แหล่งที่มา :

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html>